UNIVERSITAS TYRNAVIENSIS

Časopis Trnavskej univerzity v Trnave XIII/2024/4

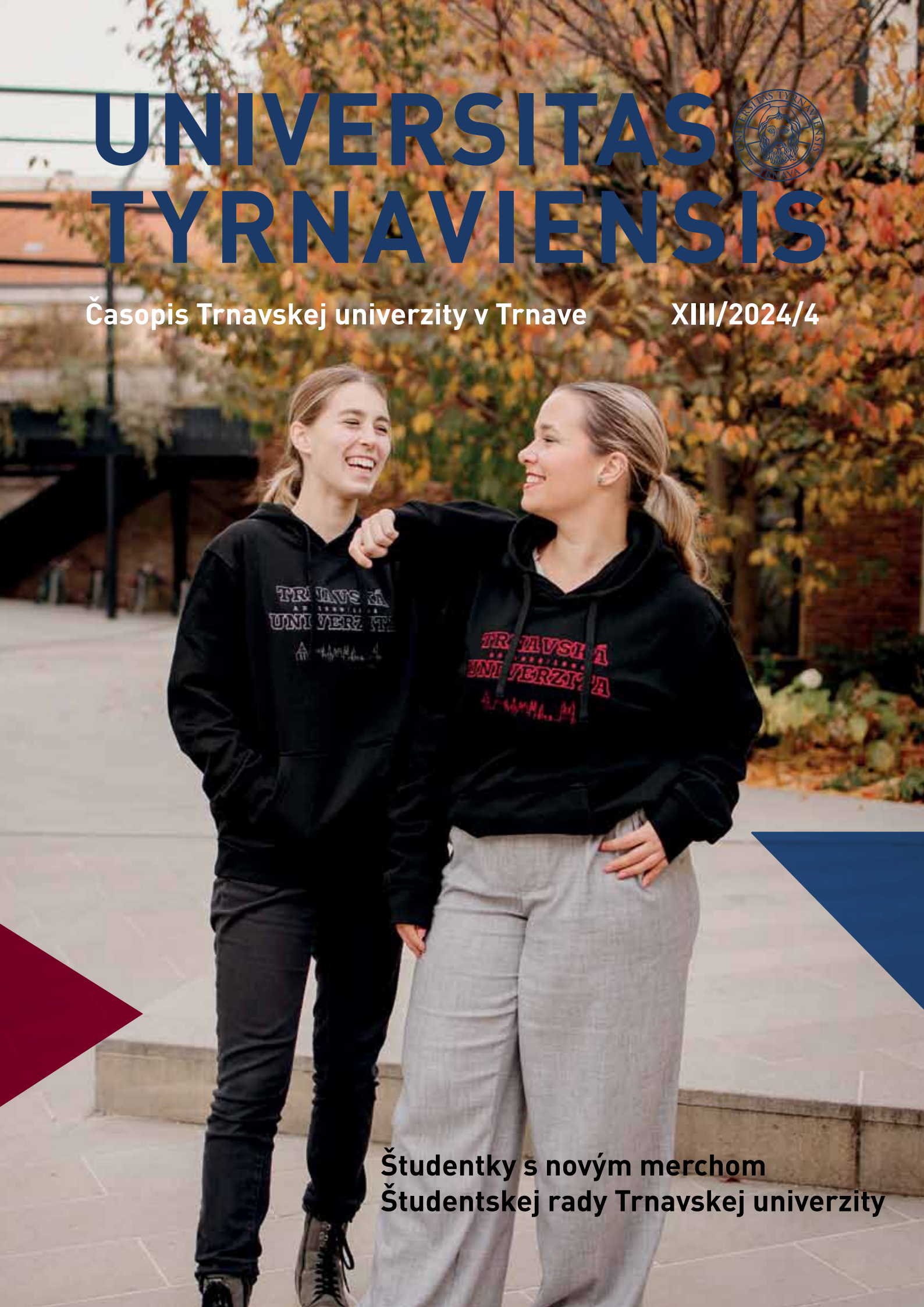

Študentky s novým merchom Študentskej rady Trnavskej univerzity

Obsah

Editorial ... 3
Na pulze univerzity
Memorandum o spolupráci s rehoľnými spoločenstvami ... 4
V Trnave sa stretla špička pedagogických fakúlt zo Slovenska a Česka ... 4
Katedra politológie FF TU ako spoluriešiteľ projektu Medzinárodného vyšehradského fondu zameraného na integráciu Ukrajiny do Európskej únie ... 5
Návšteva oravských knižníc ... 5
Medzinárodný vedecký kongres Trnavské právnické dni 2024: Tradičné a netradičné v práve ... 6
Čo nás teší
Cena Adama Ignáca Prandta pre profesorku Evu Mydlíkovú ... 6
Pocta prof. JUDr. Ivanovi Šimovčekovi, CSc. ... 7
Čas na interview
Trnavská univerzita: ideme ďalej ... 8
Profil osobností
Zdravotná starostlivosť nesmie byť vnímaná ako luxus ... 10
Jazykové okienko
Sila frazeologických vyjadrení ... 11
Zo života fakúlt
Novinky z fakulty filozofickej ... 12
Novinky z fakulty pedagogickej ... 14
Novinky z fakulty zdravotníctva a sociálnej práce ... 16
Novinky z fakulty teologickej ... 18
Novinky z fakulty právnickej ... 20
Okienko študentskej rady
Podujatia, ktoré formujú komunitu ... 22
Študentská panoráma
Diana Fodorová: žijem v prítomnosti ... 23
Študentské mobility
Trnavská univerzita – skvelá voľba na mobility a štúdium ... 25
Ponad čas
Členovia bratstva múdrosti alebo trnavskí študenti v zrkadle latinských diel 18. storočia ... 29
Zamyslenia
Do Nového roku vám prajeme najlepší liek: lásku, dobrotu a otvorené srdce ... 32
Nehaňte učiteľov alebo V krajine za zrkadlom ... 34

UNIVERSITAS TYRNAVIENSIS
Časopis Trnavskej univerzity v Trnave

Číslo reg. na MK SR:
EV 4665/12
ISSN 1338-9025

Vydáva Trnavská univerzita v Trnave
Hornopotočná 23
918 43 Trnava
IČO 31 825 249
č. tel.: 033/5939111
https://www.truni.sk/
e-mail časopisu: casopis.TU@truni.sk

Predseda redakčnej rady:
prof. PhDr. Vladimír Rábik, PhD.

Výkonná redaktorka:
PhDr. Henrieta Žažová, PhD.

Členovia redakčnej rady:
Mgr. Matúš Demko, PhD.
Katarína Hollošiová
prof. MUDr. Bohumil Chmelík, PhD.
Samuel Kráľ
Mgr. Mária Letzová, PhD.
Mgr. Barbora Likavská
prof. PhDr. Zuzana Lopatková, PhD.
doc. PhDr. Gabriela Magalová, PhD.
Radovan Marcinčin
PhDr. Zuzana Martinkovičová
Andrea Mičudová
ThLic. Mgr. Michaela Moravčíková, Th.D.
Mgr. Ľubica Nicolussi
Mgr. Anna Skupinová
doc. Jozef Žuffa, PhD.

Spolupracovníci:
PhDr. Adriana Krupová, PhD.
PhDr. Marián Manák, PhD.

Jazykový redaktor:
Mgr. Peter Kolník

Grafická úprava:
Jana Janíková

Vydalo:
Typi Universitatis Tyrnaviensis, vydavateľstvo TU, spoločné pracovisko Trnavskej univerzity a VEDY, vydavateľstva SAV

Periodicita vydávania:
štvrťročník

Dátum vydania periodickej tlače:
november 2024, ročník trinásty

Foto na obálke: Študentky s novým merchom Študentskej rady TU. Foto: Barbora Likavská.

Pozn. V príspevkoch sú mená obvykle uvádzané bez akademických titulov.
Redakcia si vyhradzuje právo na skrátenie, formálnu a jazykovú úpravu textov.

Editorial

prof. ThLic. Miloš Lichner, D.Th.
poverený výkonom funkcie rektora
Trnavskej univerzity v Trnave

Vážení študenti, kolegovia a priatelia univerzity,

blíži sa koniec roka a s ním aj chvíľa na zamyslenie a bilancovanie. Držíte v rukách posledné tohtoročné číslo nášho univerzitného časopisu – je to príležitosť zhrnúť to, čo sa nám podarilo, a zároveň upriamiť pohľad na budúcnosť.

Advent, koniec semestra a blížiace sa sviatočné dni majú niečo spoločné: vyzývajú nás zastaviť sa, premýšľať o tom, čo je pre nás dôležité, a pripraviť sa na nové začiatky. Každý z nás túto symboliku prežíva svojím spôsobom, no všetkých nás môže spájať myšlienka solidarity, úcty a vzájomnej podpory.

Univerzita je miestom nielen vzdelávania, ale aj spoločenstva. Počas roka sme čelili výzvam, no spoločne sme dokázali veľké veci – od výskumných úspechov až po podporu našich študentov a zlepšovanie podmienok pre všetkých. Toto všetko by nebolo možné bez vás: študentov, učiteľov, zamestnancov a partnerov, ktorí svojou energiou a talentom prispievate k rastu našej univerzity.

Chcel by som vás povzbudiť, aby ste si v závere roka našli čas na oddych, na chvíle so svojimi blízkymi, na prehlbovanie vzťahov a možno aj na hľadanie inšpirácie pre nové výzvy. Pre niektorých sú Vianoce obdobím duchovnej obnovy, pre iných príležitosťou na posilnenie rodinných a priateľských väzieb. Vianoce však patria medzi najťažšie obdobia pre zraniteľné skupiny ľudí, ako sú ľudia bez domova, mnohopočetné rodiny, rodičia samoživitelia, seniori či utečenci a obete vojnových konfliktov. Sú teda aj výzvou ku konkrétnej solidarite s nimi. V každom prípade je to čas, keď môžeme byť vďační za to, čo máme, o čo sa môžeme podeliť, a sústrediť sa na to, čo chceme spoločne budovať.

Do nového roka 2025 vám všetkým želám veľa zdravia, úspechov a odvahy ísť za svojimi snami. Nech je to rok, v ktorom dokážeme naplno využiť svoj potenciál a zároveň nezabúdať na to, čo nás ako spoločenstvo robí silnými: vzájomnú úctu, spoluprácu a ochotu učiť sa od seba navzájom.

Ďakujem vám za všetko, čo ste tento rok priniesli do života našej univerzity, a teším sa na to, čo spoločne dokážeme v budúcnosti.

S úctou

Memorandum o spolupráci s rehoľnými spoločenstvami

Teologická fakulta Trnavskej univerzity podpísala Memorandum o spolupráci s rehoľnými spoločenstvami na Slovensku. Text Memoranda nadväzuje na stretnutie medzi predstaviteľmi fakulty a zástupcami rehoľných spoločenstiev, ktorého výsledkom bolo uzavretie dohody o spoločnom úsilí v oblasti vzdelávania členov reholí a laikov.

Memorandum podpísali dekan fakulty, profesor Marek Šmid, predseda Konferencie vyšších rehoľných predstavených na Slovensku, P. Juraj Ďurnek, SchP, a provinciálny

predstavený Spoločnosti Ježišovej na Slovensku, P. Jozef Šofranko, SJ.

Cieľom spolupráce je posilniť a rozšíriť vzdelávacie možnosti pre členov rehoľných spoločenstiev a laikov, zohľadniť ich špecifické požiadavky a prispôsobiť študijné programy tak, aby reagovali na súčasné potreby pastoračnej praxe. Fakulta a rehole plánujú užšie spolupracovať pri vývoji nových študijných programov a modulov, vrátane online vzdelávania, permanentnej formácie a interdisciplinárnych seminárov.

Táto iniciatíva predstavuje dôležitý krok smerom k rozvoju teologického vzdelávania na Slovensku a prispeje k užšiemu prepojeniu akademického vzdelávania s profesijnými požiadavkami.

text a foto: www.tftu.sk

V Trnave sa stretla špička pedagogických fakúlt zo Slovenska a Česka

V dňoch 13. – 15. novembra 2024 hostila Trnavská univerzita a jej pedagogická fakulta zasadnutie Asociácie dekanov pedagogických fakúlt Českej republiky a Slovenskej republiky. Bolo to ďalšie z pravidelných stretnutí predstaviteľov pedagogických fakúlt združených v uvedenej asociácii, organizovaných dvakrát do roka, v jarnom termíne tradične v Českej republike, a na jeseň na Slovensku.

Na stretnutí sa zúčastnili dekani, prodekani a ďalší vedúci zamestnanci zo všetkých pedagogických fakúlt z Česka a Slovenska.

Okrem možnosti reprezentantov pedagogických fakúlt spoznať kultúrne a akademické prostredie Trnavy, trnavského regiónu a Trnavskej univerzity, ťažisko tvorili pracovné rokovania reagujúce na aktuálne podmienky, potreby a výzvy prípravy učiteľov.

Prvým takýmto rokovaním bola panelová diskusia vybraných reprezentantov českých a slovenských pedagogických fakúlt zameraná na zdieľanie skúseností s realizáciou tzv. spojených a tzv. oddelených resp. štruktúrovaných študijných programov učiteľského vzdelávania. Táto diskusia okrem iného reagovala na výzvu ministerstva školstva zameranú na tvorbu nových študijných programov učiteľského vzdelávania.

Panelovej diskusie sa zúčastnil aj štátny tajomník ministerstva školstva Róbert Zsembera. Panelovú diskusiu viedol prof. PaedDr. Ondrej Kaščák, PhD., prodekan PdF TU v Trnave a prof. PhDr. Tomáš Janík, Ph.D., M.Ed., prodekan PdF Masarykovej univerzity v Brne.

Diskutované boli taktiež otázky obsahovej skladby učiteľských študijných programov, vzťah medzi pedagogickými a odborovými kompetenciami a efektívnosť rozličných modelov učiteľskej prípravy (súbežný verzus následný model).

Ďalší pracovný program tvorili tradičné paralelné rokovania českej a slovenskej sekcie samostatne zamerané na riešenie aktuálnych a špecifických otázok týkajúcich sa učiteľského vzdelávania v jednotlivých krajinách. Slovenská sekcia asociácie sa zaoberala najmä parametrami a špecifikami spomínanej výzvy ministerstva školstva a taktiež aj otázkami periodického hodnotenia výskumnej, vývojovej, umeleckej a ďalšej tvorivej činnosti 2026 so zameraním na odbor učiteľstvo a pedagogické vedy.

Všetkým účastníkom rokovania ďakujeme za podnetný a konštruktívny priebeh stretnutia a tešíme sa na ďalšiu spoluprácu.

Ondrej Kaščák

Foto: Barbora Likavská

Katedra politológie FF TU ako spoluriešiteľ projektu Medzinárodného vyšehradského fondu zameraného na integráciu Ukrajiny do Európskej únie

Členovia Katedry politológie FF TU sa zapojili medzi riešiteľov medzinárodného projektu zameraného na podporu európskej integrácie Ukrajiny. Projekt s názvom Vyhliadky na posilnenie spolupráce V4 a Ukrajiny v kontexte rokovaní o pristúpení Ukrajiny k EÚ iniciovala Fakulta medzinárodných vzťahov Ekonomickej univerzity v Bratislave (FMV EU) s podporou Medzinárodného vyšehradského fondu. Realizácia projektu je naplánovaná na nasledujúcich 15 mesiacov.

Dňa 24. októbra sa konalo úvodné online stretnutie pre všetkých účastníkov projektu pod vedením profesorky Kataríny Brockovej z FMV EU, ktorá zastrešuje celý projekt a najmä úlohy spojené z riešením problémov ekonomickej transformácie Ukrajiny v procese integrácie do štruktúr EÚ. Na projekte participujú riešitelia z jedenástich univerzít z krajín Vyšehradskej štvorky a Ukrajiny. Katedru politológie z Filozofickej fakulty Trnavskej univerzity reprezentuje doc. Jevhenij Hajdanka, PhD., ktorý je aj hlavným koordinátorom projektu zodpovedným za riešenie úloh spojených s politologickou časťou projektu, a Mgr. Marcel Martinkovič, PhD.

Počas úvodného stretnutia zástupcovia slovenských, českých, poľských, maďarských a ukrajinských univerzít diskutovali o kľúčových cieľoch projektu, ktoré sa zameriavajú na poskytovanie ekonomickej a politickej podpory Ukrajine a analýzu praktických problémov, ktoré bude musieť Ukrajina riešiť v rámci prístupového procesu do EÚ. Okrem rozšírenia akademickej a vedeckej spolupráce v kontexte plnenia strategickej úlohy spojenej s prístupovým procesom Ukrajiny do EÚ je paralelným prínosom projektu zapojenie študentov do plnenia jeho cieľov. Vybraní poslucháči štúdia politológie na FF TU sa budú môcť zapojiť do projektu cez súťaž, ktorá umožňuje študentom, po dohode s riešiteľmi projektu, vypracovať esej na vybranú problematiku s možnosťou prezentovať svoju prácu na workshopoch v Bratislave 8. a 9. apríla 2025 a na záverečnom stretnutí riešiteľov projektu v Prahe počas októbra alebo novembra 2025. Priebeh projektu IVF Project č. 22420086 V4-Ukraine Cooperation Enhancement Prospects in the Context of Ukrainian EU Accession Negotiations a závery z jednotlivých stretnutí riešiteľov projektu môžete sledovať aj cez fb stránku: https://www.facebook.com/ukrainev4project/

Marcel Martinkovič

Návšteva oravských knižníc

Knižnice boli v minulosti výsadou bohatých mešťanov a zberatelia a zakladatelia biblioték boli vážení občania. Vďaka nim môžeme v súčasnosti obdivovať kultúrne a intelektuálne dedičstvo našich predkov. Trnavská pobočka Spolku slovenských knihovníkov a knižníc každoročne pripravuje pre svojich členov exkurziu do zaujímavých knižníc. Tentokrát bola cieľom Orava.

Štvrtý septembrový deň strávili knihovníci našej univerzitnej knižnice spolu s kolegami z ostatných knižníc Trnavského kraja v Dolnom Kubíne, kde navštívili dve významné knižnice regiónu Orava. Prvou bola Čaplovičova knižnica, ktorú v roku 1839 založil rodák z oravskej obce Jasenová Vavrinec Čaplovič (1778 – 1853). Inštitúcia sídli od roku 1914 v budove spolu s múzeom Pavla Országha Hviezdoslava, ktoré bolo otvorené v roku 1954. Po prezretí literárnej a biografickej expozície sme sa dozvedeli, že pred 185 rokmi obsahoval jej knižničný fond okolo 20-tisíc knižničných jednotiek a dnes ich je už vyše 93-tisíc. Najstaršie pochádzajú zo 14. storočia a sú to všetko rukopisy, pretože kníhtlač bola vynájdená až v polovici 15. storočia. Najstaršia tlačená kniha Čaplovičovej knižnice pochádza z tlačiarne v Štrasburgu, datovaná je rokom 1467 a venuje sa rečníctvu.

Vo fonde Čaplovičovej knižnice sú zastúpené prakticky všetky odvetvia poznania, ktoré boli známe v renesancii a novoveku a doplnené sú dielami z beletrie ako aj periodickými i neperiodickými tlačami. Vo fonde je aj výtvarná zbierka grafických listov, rukopisný skicár divadelného dekoratéra Carla Maurera z roku 1812 a zbierka máp a atlasov zo 16. – 20. storočia. Zaujímavosťou pre nás bol rukopisný kódex zo 14. storočia, ilustrovaná Biblia z roku 1607, „učebnica" zoológie z 18. storočia s ručne kreslenými obrázkami zvierat (ako napr. antilop) a miniatúrne knižočky Koránu a Biblie, v ktorých sú tieto náboženské diela vytlačené úplne drobným písmom v plnom znení.

Po krátkej zastávke v dome slovenského básnika, novinára a diplomata Thea Florina (1908 – 1973) pokračovala exkurzia v Oravskej knižnici Antona Habovštiaka, ktorá je mestskou knižnicou pre Dolnokubínčanov a tiež regionálnou knižnicou pre okresy Dolný Kubín, Tvrdošín a Námestovo. Knihovníci z Trnavského kraja si postupne prezreli jednotlivé oddelenia a načerpali nové nápady, ako vylepšiť svoje pracoviská. Na záver nám naša sprievodkyňa a pracovníčka knižnice Dominika Gluchová digitálnou formou predstavila aktivity oravskej knižnice v poslednom období.

Farebná ilustrovaná Biblia z roku 1607 v nemeckom jazyku. Foto: Stanislav Šišulák.

Stanislav Šišulák

Medzinárodný vedecký kongres Trnavské právnické dni 2024: Tradičné a netradičné v práve

Medzinárodný vedecký kongres Trnavské právnické dni organizuje Právnická fakulta TU pravidelne v dvojročných intervaloch. V tomto roku bola kongresovou nosnou témou tradičné a netradičné v práve. Podujatie sa konalo 26. a 27. septembra 2024. V rámci jednotlivých konferencií, ktoré zorganizovali katedry a ústavy fakulty, sa odborníci venovali vzťahom tradičného a netradičného v právnej vede, platnom práve, historickom práve, ako aj vo výučbe práva. Reflektovali na skutočnosť neustáleho vývoja a premien práva, tradičných a netradičných prístupov k právu, tradičných a netradičných inštitútov v práve a v neposlednom rade sa v súvislosti s načrtnutou problematikou venovali aj novým predmetom, metodológii a novým výzvam pre právnu vedu aj prax.

V rámci prvého dňa kongresu bol prof. JUDr. Jánovi Lazarovi, DrSc., udelený čestný titul Profesor emeritus Trnavskej univerzity v Trnave, nechýbal umelecký a spoločenský program. Nasledujúci deň bol venovaný rokovaniu jednotlivých konferencií. Katedra medzinárodného práva a európskeho práva zorganizovala konferenciu venovanú právnemu postaveniu osôb bez štátnej príslušnosti. Katedra správneho práva, práva životného prostredia a finančného práva spoločne s pozvanými odborníkmi rokovala o elektronizácii, digitalizácii a spravodlivom procese v oblasti verejnej správy. Konferencia z organizátorského okruhu katedry občianskeho a obchodného práva bola venovaná aktuálnym otázkam spotrebiteľského práva. Rovnosť, rod a liberalizmus boli kľúčovými slovami konferencie, ktorú zorganizovala katedra teórie práva a ústavného práva. Ústav duševného vlastníctva, technológií a produktového práva sa so širokým diapazónom odborníkov zameral na označovanie produktov, ich napodobňovanie, asociovanie, parazitovanie a porovnávanie. Kolegovia z katedry historického práva a právnej metodológie sa spoločne s odborníkmi zo starého kontinentu i mimo neho hybridnou formou zaoberali problematikou spravodlivej vojny v kontexte Salamanskej školy a iných intelektuálnych tradícií. Ústav pre právne otázky náboženskej slobody usporiadal konferenciu o tradičných a netradičných formách financovania cirkví. Katedra trestného práva v rámci kongresu zorganizovala konferenciu k životnému jubileu prof. JUDr. Ivana Šimovčeka, CSc., spojenú so slávnostným laudatio a odovzdaním jubilejnej knihy.

Prof. JUDr. Ján Lazar, DrSc. (siedmy zľava), ktorému bol udelený čestný titul Profesor emeritus Trnavskej univerzity v Trnave. Foto: archív autorky.

Spoluorganizátormi medzinárodného vedeckého kongresu Trnavské právnické dni v roku 2024 boli významné partnerské fakulty z Českej republiky, Poľska, Maďarska, Srbska a Ukrajiny: Právnická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, Fakulta práva a verejnej správy Univerzity Márie Curie-Skłodowskej v Lubline, Právnická fakulta Národnej univerzity v Užhorode, Právnická fakulta Univerzity v Novom Sade, Právnická fakulta Národnej univerzity v Černoviciach, Fakulta práva a politických vied Ferenca Deáka Univerzity Istvána Széchenyiho v Győri. Podujatia sa zúčastnili takmer dve stovky účastníkov.

Michaela Moravčíková

Cena Adama Ignáca Prandta pre profesorku Evu Mydlíkovú

Letos vůbec poprvé byla udělena Cena dekana Fakulty zdravotnictva a sociálnej práce Trnavskej univerzity v Trnave – Cena Adama Ignáca Prandta, za významný vědecký a publikační přínos (z období let 2022 – 2023), a to paní profesorce Evě Mydlíkové z Katedry sociální práce FZaSP TU. Cena nese jméno prvního děkana Lékařské fakulty historické Trnavské univerzity z 18. století. Paní profesorka obdržela tuto cenu za svou monografii Diagnostika syndromu týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte, vydanou v nakladatelství Portál, Česká republika, v roce 2021 (do dnešních dnů se této publikace prodalo bezmála již tisíc výtisků!). Monografie shrnuje její dlouholetý výzkum a výstupy z projektů, týkajících se syndromu CAN – syndromu týraného dítěte a jeho včasné diagnostiky. Upřímně paní profesorce k udělení této ceny blahopřejeme a přejeme jí do dalších let hodně podobných úspěchů!

Jaroslav Slaný

Foto: archív autora

Pocta prof. JUDr. Ivanovi Šimovčekovi, CSc.

Katedra trestného práva a kriminológie Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave usporiadala 27. septembra 2024, ako súčasť prebiehajúcich Trnavských právnických dní 2024, slávnostné stretnutie, ktorého cieľom bolo vzdať poctu prof. JUDr. Ivanovi Šimovčekovi, CSc., a to pri príležitosti 70. narodenín tejto poprednej osobnosti trestného práva a kriminalistiky nielen doma, ale aj v zahraničí.

Jubilant prof. JUDr. Ivan Šimovček, CSc. Foto: autor.

Profesor Ivan Šimovček sa narodil 12. apríla 1954 v Hraniciach. Štúdium práva ukončil v roku 1977 na Právnickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave, kde v roku 1980 úspešne vykonal aj rigoróznu skúšku. V roku 1987 získal titul kandidáta vied (CSc.) vo vednom odbore trestné právo, kriminológia a kriminalistika na Vysokej škole Zboru národnej bezpečnosti v Prahe, kde následne absolvoval aj postgraduálne štúdium psychológie a pedagogiky. Vedecko-pedagogický titul docent v odbore trestné právo získal v roku 1996 na PF UK a v roku 2002 bol prezidentom SR vymenovaný za profesora pre odbor trestné právo.

Od 70. rokov uplynulého storočia pracoval jubilant postupne na Oddelení vyšetrovania Zboru národnej bezpečnosti (ZNB) v Bratislave, neskôr ako vysokoškolský pedagóg na Vysokej škole ZNB v Bratislave, na Inštitúte pre vzdelávanie federálnej polície Bratislava ako vedúci sekcie kriminalistiky, kriminológie a forenzných disciplín, následne na Akadémii Policajného zboru SR ako vedúci Katedry kriminalistiky a forenzných disciplín, ako zástupca Policajného prezidenta a riaditeľ Správy kriminálnej polície, napokon od roku 2000 až dodnes na PF TU ako člen a neskôr dlhoročný vedúci Katedry trestného práva a kriminológie. V tejto funkcii skončil v roku 2019 z dôvodu vymenovania ministerkou školstva, vedy, výskumu a športu SR za člena výkonnej rady Slovenskej akreditačnej agentúry pre vysoké školstvo. V rokoch 2000 – 2007 zastával na PF TU aj pozíciu prodekana pre rozvoj a zahraničné styky, resp. v rokoch 2007 – 2011 pozíciu prorektora pre vedecké bádanie a umeleckú činnosť na Trnavskej univerzite v Trnave. Jubilant je taktiež dlhé roky členom Akademického senátu PF TU a členom Vedeckej rady PF TU.

Bolo by takmer nemožné vymenovať jeho desaťročia trvajúce aktívne členstvá v celoštátnych akademických, vedeckých a odborných výboroch a organizáciách, grémiách a komisiách či v redakčných radách odborných vedeckých časopisov doma aj v zahraničí. Osobitne je potrebné vyzdvihnúť aj pozíciu diplomatického pracovníka Ministerstva zahraničných vecí SR a vedúceho medzinárodného tímu pozorovateľov v čase občianskej vojny, ktorú pán profesor zastával v roku 1993 v rámci Monitorovacej misie Európskeho spoločenstva v Bosne a Hercegovine, pričom bol v rokoch 1995 – 2000 taktiež členom Európskej asociácie pre kooperáciu pri uplatňovaní práva so sídlom v Bruseli a v rokoch 1997 – 2000 expertom Rady Európy v projekte transformácie súdov, prokuratúry a polície na Ukrajine. Profesor Šimovček zanechal taktiež významnú stopu aj v rámci legislatívnej a normotvornej činnosti, či už ako člen Rady vlády pre boj s protispoločenskou činnosťou, člen Terminologickej komisie Ministerstva vnútra SR, ako právny expert pre trestné právo a člen Komisie pre rekodifikáciu trestného práva, resp. ako člen Komisie Ministerstva spravodlivosti SR pre trestné právo hmotné.

Jubilant svojou poctivou pedagogickou činnosťou výrazne určil taktiež smerovanie veľkého množstva študentov a pedagógov, ktorých vždy viedol k poctivosti a svedomitosti pri plnení pracovných povinností. Profesor Šimovček sa vyznačuje úctyhodne rozsiahlou vedeckou tvorbou, pričom pravidelne publikuje doma i v zahraničí a je autorom vyše 270 vedeckých štúdií a článkov, desiatok monografií a učebníc. Bol taktiež vedúcim autorom vôbec prvej slovenskej vysokoškolskej učebnice kriminalistiky a spoluzakladateľom nového vedného odboru Bezpečnostné služby, pričom sa podieľal aj na konštituovaní nového vedného odboru Policajné vedy v rámci sústavy študijných odborov Ministerstva školstva SR. Bol taktiež predsedom slovenskej kriminalistickej spoločnosti. Je držiteľom viacerých ocenení a pamätných medailí za vynikajúcu vedeckú a pedagogickú prácu.

Odrazom tejto impozantnej kariéry jubilanta je aj pocta vo forme zborníka príspevkov z odbornej vedeckej konferencie s názvom Tradičné a netradičné prístupy v trestnom práve – Pocta prof. JUDr. Ivanovi Šimovčekovi, CSc., v rozsahu takmer 600 strán, na ktorej participovali poprední profesori, docenti a ďalší renomovaní autori z oblasti trestného práva zo Slovenskej republiky aj Českej republiky. Aj to je to dôkazom odborných a ľudských kvalít jubilanta.

Vážený pán profesor Šimovček, všetko najlepšie k Vášmu krásnemu životnému jubileu!

Štefan Zeman

Trnavská univerzita: ideme ďalej

Rozhovor s novým rektorom Trnavskej univerzity, profesorom Milošom Lichnerom

Trnavská univerzita čakala na zvolenie nového rektora viac ako rok. Sériu neúspešných volieb ukončila až ostatná októbrová voľba. Aké výzvy čakajú na úspešného kandidáta, čo znamená kreatívny prvok v akademickom prostredí, či ako sa udržuje vnútorný pokoj – to všetko sa dozvieme v rozhovore s novozvoleným rektorom Trnavskej univerzity prof. ThLic. Milošom Lichnerom, D. Th.

Dňa 1. októbra 2024 ste boli výraznou väčšinou hlasov Akademického senátu a Správnej rady TU zvolený za rektora univerzity. Aká bola Vaša prvá myšlienka, keď ste sa dozvedeli výsledok volieb?

Som veľmi rád, že viacmesačná sága neúspešných volieb kandidáta na rektora sa konečne uzavrela, no zároveň dolieha na mňa váha zodpovednosti. V mojom úvodníku z januára tohto roka som použil symboliku knihy Georgea R. R. Martina s názvom Games of Thrones, a keby sme sa chceli pohrať s významovými posunmi slov pri prekladoch a chýbajúcich interpunkčných znamienkach, tak by som použil český preklad Hra o Trůny, čo mi pripomína našu univerzitnú skratku „truni". Tých niekoľko neúspešných kôl vážne poznačilo našu Trnavskú univerzitu a silne to rezonovalo v akademickom, ako aj v neakademickom prostredí na Slovensku. Máme pred sebou veľké výzvy a tie potrebujú stabilné vedenie. Verím, že sa mi podarí v súčinnosti s dekanmi vytvoriť súdržný tím vedenia univerzity, aby sme zvládli všetky výzvy, ktoré sú pred nami.

Zdá sa mi, že aj tieto neúspešné voľby svedčia o dvoch skutočnostiach: že na univerzite sa stále uchováva sloboda myslenia a že členky a členovia senátu a správnej rady odmietli niektoré „hry". Zároveň ma teší skutočnosť, že univerzita, aj keď trocha „doráňaná", „prežila" túto viacmesačnú ságu. Svedčí o tom, že má silné korene. Som presvedčený, že spoločne vyjdeme z tohto obdobia vnútorne posilnení a zjednotení.

Rektorské prostredie dôverne poznáte, už nejaký čas pôsobite ako poverený rektor. Máte teda pomerne jasnú predstavu o výkone tejto funkcie. Aké sú Vaše priority pri riadení univerzity?

Ako poverený rektor – od januára tohto roka – som mal možnosť získať

hlbší pohľad do fungovania univerzity. V duchu mojej stratégie rozvoja medzi moje hlavné priority patrí posilnenie vnútorného prostredia univerzity a budovanie silnej univerzitnej značky. Chcem klásť dôraz na konsenzuálnu spoluprácu medzi fakultami, študentmi a pedagogickými i nepedagogickými zamestnancami, pretože verím, že iba prostredníctvom súdržnosti a vzájomnej spolupráce môžeme dosiahnuť významný pokrok. Ďalšou prioritou je prepojenie univerzity s externým prostredím, a to cez medzinárodnú spoluprácu a projekty, ktoré podporia vedecko-výskumnú činnosť a zvýšia kvalitu vzdelávacích programov. Sme členmi úspešného medzinárodného konzorcia KreativEU, Konzorcia slovenských univerzít U10+ a Konzorcia trnavských univerzít.

Názov Vašej stratégie znie Kreativita a kontinuita. Kontinuálne napĺňanie vízie, stratégie a plnenie úloh z dlhoročného plánu je prirodzené. V čom spočíva prvok kreativity?

Kreativita v tejto stratégii spočíva v schopnosti prispôsobiť sa premenlivým podmienkam, ktorým univerzita čelí, a zároveň využiť nové príležitosti v oblasti vedy, vzdelávania a spolupráce. Kreatívny prístup zahŕňa pohľad do budúcnosti a aj rozvoj inovatívnych študijných programov a podporu interdisciplinárnych projektov, ktoré by prepojili rôzne odbory na univerzite. Chcem povzbudiť otvorenosť voči novým formám výučby a výskumu, podporiť rozvoj digitálnych nástrojov a pokračovať v digitalizácii univerzitných procesov, čo umožní univerzite modernizovať sa a lepšie reagovať na potreby študentov a spoločnosti.

Zostaňme ešte chvíľu pri stratégii. Mimoriadne zarezonovala Vaša myšlienka posilňovania vedomia interného prostredia ako celku a spolupráca všetkých súčastí. Akým spôsobom by mali nefakultné súčasti univerzity participovať na budovaní silnej a dôveryhodnej značky?

Je pre mňa kľúčové, aby všetky súčasti univerzity, nielen fakulty, vnímali univerzitu ako jednotný celok, nielen ako súbor rôznych častí. Každá súčasť univerzity – či už ide o univerzitnú knižnicu, centrum informačných systémov, vydavateľstvo, študentskú radu alebo centrálnu administratívu a administratívu fakúlt – môže prispieť k budovaniu značky aktívnym zapojením sa do spoločných projektov a podpory komunikácie o úspechoch a hodnotách univerzity. Spoločne môžeme budovať príslušnosť a hrdosť na univerzitu, čo následne prispieva k jej dôveryhodnosti nielen medzi študentmi a zamestnancami, ale aj v širšej spoločnosti.

Vďaka jezuitom bola Trnava 142 rokov úspešným, bohatým univerzitným mestom. K princípom našej Universitas Tyrnaviensis (1635 – 1777) sa hrdo hlásime. Sám ste súčasťou Spoločnosti Ježišovej. Ako ovplyvní táto skutočnosť Vašu činnosť rektora?

Trnavská univerzita v Trnave, Universitas Tyrnaviensis, je jedna z najstarších univerzít na Slovensku. Pôvodne ju v roku 1635 založili jezuiti a stala sa jednou z najvýznamnejších vzdelávacích inštitúcií v strednej Európe. Ak to rátame od založenia pôvodnej univerzity, tak som v poradí 49 rektorom (ako poverený výkonom funkcie rektora). Ide teda o veľkú históriu našej Trnavskej univerzity. Ako jezuiti sme stále pri vzniku univerzity a pomáhali sme prekonať aj výzvy a krízy, ktorým v minulosti čelila. Verím, že nesklamem a nadviažem na mojich predchodcov a v spolupráci s vedením univerzity ju posunieme ďalej. Aby sa stávala stále pevnejšou súčasťou európskeho univerzitného sveta.

Na čo sa v pôsobení funkcie rektora univerzity najviac tešíte?

Najviac sa teším na možnosť posúvať našu univerzitu vpred, aby sa stala ešte lepším miestom pre vzdelávanie, výskum a celkový rozvoj. Verím, že môžem prispieť k vytvoreniu prostredia, kde sa budú študenti, pedagógovia a všetci zamestnanci cítiť ako súčasť jedného celku. Rád by som podporil kultúru otvoreného a rešpektujúceho dialógu a inovácie. Tu by som rád využil aj niektoré princípy jezuitského vzdelávania, ako napríklad sociálna spravodlivosť či pomoc marginalizovaným skupinám, aby sa každý cítil na našej univerzite bezpečne a prijatý. S nadšením sledujem, ako spolupráca medzi rôznymi fakultami a pracoviskami prispieva k budovaniu našej univerzitnej značky. Teším sa tiež na posilnenie medzinárodných kontaktov, ktoré nám umožnia priniesť nové príležitosti pre našich študentov a zamestnancov a upevniť univerzitu ako miesto, ktoré podporuje kreativitu a kontinuitu.

S rektorom Polytechnickej univerzity v Tomare, Joãom Coroadom, hlavným koordinátorom konzorcia KreativEU

Čo považujete za najväčšiu výzvu ?

Najväčšou výzvou pre Trnavskú univerzitu je, podľa môjho názoru, zabezpečenie udržateľného rozvoja univerzity v kontexte súčasných spoločenských a ekonomických podmienok a naplnenie projektových zámerov konzorcia trnavských univerzít. To zahrňuje dodržiavanie finančnej disciplíny v rámci čerpania projektových prostriedkov, vytvorenie stabilného finančného prostredia efektívnym využívaním rozpočtových prostriedkov, ktoré podporuje nielen našu akademickú a vedeckú činnosť, ale aj kvalitnú infraštruktúru a inkluzívnu univerzitnú kultúru. Dôležité je tiež adaptovať sa na nové požiadavky, ako je digitalizácia a internacionalizácia vzdelávania, ktoré sú nevyhnutné na udržanie konkurencieschopnosti univerzity na národnej aj medzinárodnej úrovni. Verím, že prostredníctvom efektívnej spolupráce všetkých zložiek univerzity a s dôrazom na kreativitu a kontinuitu môžeme tieto výzvy úspešne zvládnuť a ďalej posilňovať pozíciu univerzity ako excelentného vzdelávacieho a vedeckého inštitútu.

Vysoká manažérska činnosť si vyžaduje permanentné nasadenie, vnútornú disciplínu, častokrát multitasking, čo je nápor na mentálnu i fyzickú kondíciu. Ako sa udržujete v rovnováhe ?

Udržiavať rovnováhu je pre mňa kľúčové, aby som mohol naplno plniť svoju úlohu a zodpovednosť s tým spojenú. Fyzická aktivita je pre mňa významným zdrojom energie a pomáha mi odbúrať stres. Rád športujem, venujem sa cyklistike: či už vonku na mojom cestnom bicykli alebo indorovo na stacionárnom bicykli, skialpinizmu, bežkám, behu, plávaniu a otužovaniu. Tieto aktivity mi poskytujú priestor na odreagovanie a regeneráciu. Rovnako sa rád ponorím do klasickej hudby, ktorá mi dodáva vnútorný pokoj a inšpiráciu. Vážim si aj podporu a spoluprácu mojich kolegov, vďaka čomu sa môžem lepšie koncentrovať na strategické úlohy a plniť ciele univerzity s jasnou hlavou a odhodlaním. A najmä rád trávim čas s mojimi dobrými priateľmi v rozhovoroch.

Ďakujem za rozhovor a teším sa na spoluprácu.

Zuzana Martinkovičová
Foto: Barbora Likavská

Zdravotná starostlivosť nesmie byť vnímaná ako luxus

Na slávnostnom zasadnutí vedeckej rady Trnavskej univerzity 5. novembra 2024 sme udelili titul *doctor honoris causa* dvom zahraničným odborníkom. Novými čestnými doktormi Trnavskej univerzity sú Emmanuel Jovelin z Francúzska a Jaap Koot z Holandska.

Profesor Emmanuel Jovelin sa venuje utečeneckej a migračnej politike, jej praktickým riešeniam vo svetovom meradle, najmä vo Francúzsku. Rozvíja odbor sociálna práca v medzinárodnom kontexte a dlhodobo vynikajúco spolupracuje s Fakultou zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej univerzity.

„Príbeh profesora Jovelina je príbehom dieťaťa utečencov z Angoly, dnes profesora sociálnej práce vo Francúzsku a ilustruje odhodlanie a odolnosť. Odolnosť voči ťažívému životnému osudu a odhodlanie pracovať na sebe a stať sa vedúcou osobnosťou vo svojom odbore, v odbore sociálna práca, nielen vo Francúzsku, ale aj na medzinárodnej scéne," vyhlásil na slávnostnom zasadnutí poverený rektor Trnavskej univerzity Miloš Lichner a dodal: „Keď začneme robiť kompromisy v otázkach samotnej podstaty ľudskej dôstojnosti, začíname strácať hodnotové jadro našej spoločnosti. Zdravie a sociálna služba nemajú byť spotrebným tovarom, ale univerzálnym právom, a preto prístup k nim nemôže byť privilégiom."

Dr. Jaap Koot preukázal výnimočné výsledky v oblasti zdravia verejnosti a verejného zdravotníctva, ktoré významne prispeli k rozvoju poznania, praxi a spoločenskému prospechu.

„Príbeh dr. Koota poukazuje na problematiku globálneho zdravia a na špecifiká tropickej medicíny, s impozantnými výsledkami a bohatým prínosom vo výskume v oblasti zdravia v rozvojových krajinách. Sú to výsledky odhodlania zlepšiť verejné zdravie v Afrike a Ázii, vrátane boja proti vážnym ochoreniam a zároveň prejav odolnosti voči ťažkým miestnym podmienkam, to všetko v záujme zlepšovania prístupu k zdravotníckym službám a zdravotníckej pomoci," povedal počas akademickej slávnosti rektor M. Lichner.

Čestní doktori Emmanuel Jovelin a Jaap Koot, prorektor Marek Majdan, poverený rektor Miloš Lichner a dekan fakulty zdravotníctva a sociálnej práce Jaroslav Slaný

Vo svojej histórii udelila Trnavská univerzita čestný titul *doctor honoris causa* už päťdesiatim piatim významným vedeckým autoritám. Medzi nositeľmi tohto čestného titulu je až 25 osobností zo zahraničia.

PR

Foto: Barbora Likavská

Emmanuel Jovelin je odborníkom na medzinárodnú migráciu

Čestný doktorát mu bol udelený so zreteľom na kontinuálne upevňovanie vedecko-spoločenských vzťahov cez Erasmus+ a na aktivity profesora Jovelina v Európskom inštitúte sociálnej práce (ERIS), ktorého členom je aj katedra sociálnej práce.

Do októbra 2020 pôsobil E. Jovelin ako univerzitný profesor a riaditeľ Laboratória sociálnych vied v Lorraine. Analyzoval napríklad konflikty a násilie na štyridsiatich siedmich vysokých školách. Poukázal na možnosti riešenia, keďže za násilie sú zodpovední aj iní aktéri, nielen študenti.

V rokoch 2004 – 2014 bol prezidentom Francúzskej asociácie sociálneho vzdelávania. Pracoval tiež ako riaditeľ pre medzinárodné vzťahy v Sociálnom inštitúte v Lille.

Je zodpovedným tvorcom študijného programu medzinárodná migrácia, ktorý sa v magisterskom stupni plánuje otvoriť v októbri 2024 vo viacerých krajinách (Španielsko, Taliansko, Švajčiarsko).

Jacobus Adrianus René Koot rozvíja globálne zdravie

Dr. Jaap Koot svojou prácou významne podporoval rozvoj globálneho zdravia v Holandskom kráľovstve a vo svete, vrátane zdieľania pozitívnych hodnôt s Trnavskou univerzitou.
Nezanedbateľne prispel k poznávaniu faktorov a implementácii princípov prevencie chronických ochorení na populačnej úrovni vo svete, vo svojej domovine, v Afrike aj Ázii a v neposlednom rade na Slovensku.
Praktickými skúsenosťami, ktoré kombinuje s vedeckým prístupom a manažérskymi schopnosťami, sa podelil s množstvom študentov, lekárov, zdravotníkov aj komunitných pracovníkov v mnohých krajinách sveta.
Zvlášť cenný je jeho príspevok k výchove mladej generácie učiteľov a vedcov na Trnavskej univerzite. Významne tým prispel aj k rozvoju odboru verejné zdravotníctvo na Trnavskej univerzite, kde inšpiroval najmä oblasť verejného zdravotníctva založeného na dôkazoch, právach pacientov i komunitných programoch prevencie chronických ochorení. Udelenie čestného doktorátu bolo navrhnuté s osobitným zreteľom na kontinuálne upevňovanie vedeckých, pedagogických i osobných vzťahov medzi akademikmi oboch univerzít v rámci výskumných programov EU.

Dr. Koot riešil významné otázky aplikovaného výskumu v mnohých krajinách sveta. Okrem iného sa zaoberal prevenciou malárie, pracoval na jej kontrole v Tanzánii. V rámci projektu pôsobil ako hlavný výskumník v hodnotení programu IT-bed net v Tanzánii a výsledky publikoval vo WHO.
Svoju pozornosť venoval tiež inovačnému výskumu v oblasti zdravotnej gramotnosti starnúcich ľudí (IROHLA). Koordinoval medzinárodné výskumné konzorcium s dvanástimi európskymi partnermi.

Sila frazeologických vyjadrení

Každý frazeologizmus je expresívny, je to jedna z jeho hlavných vlastností. Táto expresivita sa ale dá odstupňovať: od takmer nepatrnej až po tú najsilnejšiu. Mnohí frazeológovia sa zjednotili v názore, že čím je frazeologizmus expresívnejší, tým je účinnejší. Je to tak? Ukážme si to na príkladoch.
Ak si človek vypije viac, ako je spoločensky korektné, ponúka nám frazeológia celý rad, celú plejádu frazeologických konštruktov, ako to vyjadriť.
V prvom rade ide o prirovnania. Tých je neúrekom, spomeniem iba niektoré: *opitý ako čík, ako doga, ako rin-tin-tin marína, ako teľa* – a podobne. Mnohé prirovnania sú zo zvieracej ríše (čomu sa nemožno čudovať 😊), no niektoré si všímajú aj inú stránku tohto javu. Často napríklad počuť prirovnanie *opitý ako zepelín*. O čo ide?
Ferdinand von Zeppelin bol konštruktér vzducholodí v prvej polovici 20. storočia. V prirovnaní *„opitý ako zepelín“* sa pravdepodobne brala do úvahy rýchlosť a mohutnosť týchto strojov – a aj jej pristávacie manévre – teda šikmý dolet. Toto všetko je podstatnou časťou obrazotvornosti, ktorú možno vystopovať, ak sa pozeráme na potácajúceho sa človeka (= šikmý, prudký pád na zem býva súčasťou tohto stavu). Napríklad český jazyk poznajú spojenie *„mít cepelína“*, čo znamená byť nafúknutý, mať veľké brucho.
Ak nechceme použiť expresívne pomenovanie na opísanie opitého človeka, máme poruke iné, jemnejšie, menej expresívne: *už má nakúpené* (alebo *už nakúpil*), *má pod čapicou, je pod parou, má hrknuté, líznuté* – alebo – *je nacenganý*. Jedno z najjemnejších frazeologických útvarov je povzdych: *ten nevyleje...* (myslí sa, samozrejme, na vlastnosť človeka, ktorý vypije vždy, keď sa dá, *nedá sa dvakrát núkať*).
Z novších slangových frazeologizmov by sme mohli spomenúť známu *opicu: opica mu sedí na pleci/ prišiel s opicou* (obraznosť v súvislosti s vyškierajúcou sa opicou, ktorej sa kolíšu údy na všetky strany, je tu viac ako zrejmá). Niekedy nemusíme použiť ani výraz sediacej opice na pleci, stačí jednoducho povedať: *má opicu* (alebo jemnejšie – *opičku*).
Ak chceme vyjadriť opačné postoje k opitému človeku, teda tie, ktoré sú silne expresívne a vyjadrujú odpor pozorovateľa k takémuto úkazu, frazeológia zasa ponúka výber z mnohých silných obrazov: *je na šrot, je sťatý na mol*, regionálne sa takýto človek a jeho podobnosť so zvieraťom expresívne vyjadrí v spojení: *je nacecaný...*
Naši predkovia pred takýmto extrémnym enormným pitím vystríhali, hovorí o tom porekadlo: *kde sú pitky, tam sú bitky*. Z frazeologického materiálu sa tiež dozvedáme, že *„o čom triezvy myslí, to opitý povie“*. Takáto neuvážená úprimnosť podguráženého človeka však môže spôsobiť skôr zlo a sváry ako ozrejmiť skutočnú pravdivosť. *Všetko s mierou...*

spracovala: -gm-

Novinky z fakulty filozofickej

Vyšiel zborník o Matúšovi Čákovi Trenčianskom

Radoslava Ristovská
Foto: archív autorky

V marci 2021 sme si pripomenuli 700. výročie úmrtia významného stredovekého uhorského šľachtica Matúša Čáka Trenčianskeho. Plánovaná vedecká konferencia, ktorej spoluorganizátorom bola aj Katedra histórie FF TU, sa konala v septembri 2021 na Trenčianskom hrade v budove zrekonštruovanej kasárne. Nedávno nás potešila dobrá správa o vydaní zborníka z tejto konferencie.

Na pohľad jednoduchá obálka zobrazujúca portrét Matúša Čáka, bohatá na ilustrácie ako aj zaujímavý obsah dávajú znať, že ide o hodnotnú interdisciplinárne poňatú prácu mapujúcu nielen osobnosť a obdobie samotného Matúša Čáka, ale aj pomery v Uhorsku v prvej polovici 14. storočia, tak za života Matúša Čáka, ako aj po jeho smrti.

Pri tejto príležitosti sa vedúca katedry histórie profesorka Zuzana Lopatková spolu s dr. Radoslavou Ristovskou a doktorandom Mgr. Miroslavom Kotrhom zúčastnili 3. októbra 2024 príjemného stretnutia s riaditeľom Trenčianskeho múzea v Trenčíne Mgr. Petrom Martiniskom a ďalšími zamestnancami múzea, s ktorými absolvovali aj spoločný obed. Veríme, že to nebola posledná spolupráca katedry histórie s Trenčianskym múzeom a už teraz sa tešíme na ďalšie spoločné projekty.

Cezhraničné cykly nástenných malieb – po stopách legendy o svätom Ladislavovi

Docentka Monika Tihányiová z Katedry histórie FF TU prijala pozvanie na druhý ročník medzinárodnej konferencie *Oltári Múlt* (Oltárna minulosť) s názvom *Határokon átívelő falkép-ciklusok – A Szent László-legenda nyomában* (Cezhraničné cykly nástenných malieb – po stopách legendy o svätom Ladislavovi). Konferencia sa konala 24. októbra v Budapešti, bola organizovaná vďaka programu cezhraničnej spolupráce Interreg Maďarsko – Slovensko a usporiadala ju Nadácia Szimmetria, patriaca pod medzinárodnú spoločnosť Szimmetria (International Society for the Interdisciplinary Study of Symmetry). Cieľom nadácie je podpora interdisciplinárneho a interkultúrneho pestovania symetrie vo vede, technike a umení. Konferencia sa venovala nitrianskemu kniežaťu (1074 – 1077) a uhorskému kráľovi (1077 – 1095) Ladislavovi I., ktorý patrí k trom svätým kráľom Uhorského kráľovstva.

Hlavným predmetom konferencie bolo znázornenie sv. Ladislava a svätoladislavskej legendy, predovšetkým na nástenných maľbách v stredovekých kostoloch. Na konferencii odzneli prednášky slovenských i maďarských historikov, kunsthistorikov, pamiatkárov a architektov. Príspevky analyzovali a mapovali zobrazenia legendy o sv. Ladislavovi na Slovensku, v Maďarsku, Rumunsku, Rusku i v západnej Európe. Konferencia sa tiež venovala inovatívnym riešeniam, ako spojiť ľudí naprieč krajinami bez ohľadu na náboženské vyznanie a etnickú príslušnosť, a to cez kostoly so zachovanými stredovekými nástennými maľbami. Cieľom konferencie bolo tiež priniesť

námety na moderné rozvíjanie zážitkových vzdelávacích aktivít v súvislosti s poznávaním stredovekých sakrálnych stavieb. K tomu sa snažila prispieť aj členka našej katedry príspevkom o využití stredovekých kostolov so zachovanými nástennými maľbami ako miest vhodných na školskú exkurziu s cieľom efektívnejšieho oboznámenia sa študentov a žiakov s obdobím stredoveku.
Súčasťou konferencie bola aj návšteva Katedrály Panny Márie v Győri, kde sa nachádza jedna z najvýznamnejších stredovekých pamiatok uhorského zlatníckeho umenia, relikviár s bustou svätého kráľa – sv. Ladislava zo začiatku 15. storočia. Účastníci konferencie tiež navštívili románsku baziliku bývalého premonštrátskeho kláštora v Ócsi s nástennými maľbami z 2. polovice 13. storočia. Odbornou sprievodkyňou po daných pamiatkach a aj účastníčkou konferencie bola popredná maďarská historička umenia venujúca sa stredovekej nástennej maľbe, profesorka Mária Prokopp.

Monika Tihányiová

Medzinárodná konferencia na počesť profesorky Kláry Kuzmovej

Katedra klasickej archeológie na Filozofickej fakulte Trnavskej univerzity, v spolupráci so Západoslovenským múzeom, organizovala medzinárodnú konferenciu s názvom Connecting people, sharing knowledge. Podujatie, venované pamiatke profesorky Kláry Kuzmovej, sa konalo 27. a 28. septembra v priestoroch univerzity.

Cieľom konferencie bolo nielen uctiť si prínos profesorky Kuzmovej pre oblasť archeológie, ale aj prehĺbiť vedecké diskusie a nadviazať nové medzinárodné spolupráce. Konferenciu finančne podporil Trnavský samosprávny kraj, a boli sme poctení, že úvodné slová a oficiálne otvorenie konferencie prislúchali poverenému rektorovi TU, profesorovi Milošovi Lichnerovi. Na konferencii vystúpili odborníci z viacerých krajín (Turecko, Slovensko, Česká republika, Maďarsko, Poľsko, Nemecko), ktorí sa venovali širokému spektru tém od archeologických výskumov v Anatólii, cez staroveké umenie, až po výskum rímskych provincií a materiálnej kultúry barbarika. Súčasťou programu bola aj posterová sekcia, kde naši študenti a mladí vedeckí pracovníci predstavili svoje najnovšie výskumy, ako napríklad nálezy rímskej keramiky zo Slovenska alebo výskum minojských prístavov na Kréte. Večer prvého dňa bol pre účastníkov pripravený aj kultúrny program v podobe prehliadky Trnavy a návštevy Západoslovenského múzea, kde sa konala uvítacia recepcia. Konferencia potvrdila význam katedry klasickej archeológie na medzinárodnej scéne a vďaka spolupráci so Západoslovenským múzeom prispela k popularizácii archeologických poznatkov medzi širšou verejnosťou. Dúfame, že nové vedecké spolupráce, ktoré tu vznikli, prinesú hodnotné poznatky a prispejú k rozvoju archeologického výskumu na Slovensku aj v zahraničí.

Lucia Nováková

Posterová sekcia v átriu univerzity. Foto: autorka.

Prof. PhDr. Klára Kuzmová, CSc. (1955 – 2022)

Profesorka Klára Kuzmová bola významnou osobnosťou v oblasti archeológie, ktorá zanechala hlbokú stopu aj na Trnavskej univerzite. Narodila sa 28. júna 1955 v Nových Zámkoch a už od mladosti bola pevne rozhodnutá stať sa archeologičkou. Po ukončení štúdia archeológie na Univerzite Komenského v Bratislave začala pracovať v Archeologickom ústave SAV v Nitre. Tu sa spolu so svojimi kolegami venovala výskumu rímskeho tábora v Iži-Leányvári, čo výrazne prispelo k jej špecializácii na rímske provincie. Svoj odborný záujem zamerala najmä na obdobie Rímskej ríše, pričom sa stala expertkou na rímske provincie, zvlášť na luxusnú keramiku terra sigillata. Svoje poznatky publikovala v niekoľkých významných monografiách, ktoré sú dodnes bohato citované. Na TU začala pôsobiť ako pedagogička na katedre klasickej archeológie, kde sa venovala výučbe a vedeckému výskumu rímsko-provinciálnej archeológie. V roku 2004 získala titul docenta a v roku 2011 sa stala prvou profesorkou klasickej archeológie na Slovensku. Na FF TU tiež pôsobila ako prodekanka pre vedu, výskum a doktorandské štúdium. Jej práca a prínos boli ocenené viacerými oceneniami, vrátane Bronzovej plakety AÚ SAV a Ceny Martina Palkoviča. Pani profesorka bola známa nielen svojou odbornosťou, ale aj ľudskosťou, skromnosťou a odhodlaním pomáhať ostatným. Jej odkaz zostáva živý v srdciach mnohých študentov, kolegov a priateľov, ktorí mali tú česť s ňou spolupracovať.

Lucia Nováková
Foto: Ivan Kuzma

Medzinárodná perspektíva vzťahu formálneho a neformálneho vzdelávania v základných školách

Branislav Pupala
Dana Masaryková
Foto: archív autorov

Krajiny, ktoré nemôžu byť spokojné s výsledkami základného vzdelávania, sa prirodzene zaujímajú o to, ako tieto výsledky zlepšiť a ako zmeniť prístup k vzdelávaniu žiakov v povinnom vzdelávaní tak, aby bolo pre nich atraktívnejšie a zmysluplnejšie. Vieme veľmi dobre, že k týmto krajinám patrí aj Slovensko a, popri ňom okrem iných, aj Bulharsko a Grécko.

Spolufinancovaný Európskou úniou

Táto skutočnosť bola jedným zo základných dôvodov, prečo naša pedagogická fakulta iniciovala partnerstvo s dvomi uvedenými krajinami a toto partnerstvo zastrešila projektom schémy programu Erasmus+ Kooperačné partnerstvá v školskom vzdelávaní. V rámci tejto schémy sme navrhli a získali projekt Základná škola v harmónii formálneho a neformálneho vzdelávania, na ktorom teraz pracujeme a s finálnymi výsledkami prídeme v roku 2026.

V dňoch 28. – 30. októbra 2024 sa reprezentanti všetkých zapojených projektových inštitúcií stretli už na treťom pracovnom stretnutí v Sofii, kde prerokovali a sumarizovali prvé pracovné výstupy projektu.

Partnerstvo je tvorené viacerými inštitúciami v Bulharsku, Grécku a Slovensku. Slovenskú stranu – ako lídra projektu – zastupuje naša pedagogická fakulta, Základná škola v Hriňovej a Národný inštitút vzdelávania a mládeže (NIVAM). Grécka strana je zastúpená Univerzitou Pireus a Základnou školou v Glyfade (Atény), Bulharsko reprezentuje Pedagogický inštitút Univerzity sv. Cyrila a Metoda Veliko Tarnovo a Spojená škola Stoyana Zaimova z mesta Pleven.

Na stretnutí sme prvýkrát prezentovali a konfrontovali národné systémy základného vzdelávania, ich silné a slabé miesta, a to najmä vo vzťahu k následným aktivitám neformálneho vzdelávania v rámci školských inštitúcií. Povedané optikou slovenského systému, porovnávali sme systémové riešenia vzťahov medzi tým, čo v našich podmienkach ponúkajú školské kluby detí ako nástroj neformálneho vzdelávania žiakov pri pomoci dosahovania lepších vzdelávacích výsledkov v rámci trvania základného vzdelávania.

Porovnania sú celkom zaujímavé. Existencia školského klubu detí ako relatívne samostatnej inštitúcie s vlastným tzv. výchovným programom je prítomná len na Slovensku a tiež len na Slovensku existuje samostatná kategória pedagogických pracovníkov, ktorými sú vychovávatelia. Vynorila sa otázka, či tento tradičný systém stojí za to udržať, alebo je možné sa posunúť ďalej, príp. trochu iným smerom.

Zaujímavá skúsenosť prichádza z Grécka. To sa pri riešení spoločných problémov uberá cestou celodenných škôl, ktoré poskytujú prirodzenejšiu väzbu medzi formálnym a neformálnym vzdelávaním a kom-

plexnejšiu výchovnú starostlivosť o žiakov. Činnosť celodenných škôl v rámci formálneho i neformálneho vzdelávania zabezpečujú učitelia, ktorí majú flexibilnejší pracovný program. Tento model pripomína svojou organizáciou fungovanie materskej školy, ktorá je tiež celodennou inštitúciou, kde sa striedajú formálnejšie a menej formálne vzdelávacie aktivity, pričom všetky z nich sú realizované učiteľkami. O celodenných školách sa už dávnejšie začalo diskutovať aj na Slovensku, a to najmä tam, kde sú koncentrované deti zo znevýhodneného prostredia, a grécke skúsenosti môžu byť v tomto ohľade veľmi nápomocné a inšpiratívne.
Bulharsko nemá vo vzdelávacom systéme systematicky prepracovanú podporu pre harmonickú väzbu medzi formálnym a neformálnym vzdelávaním. Existuje však cesta cez štátom podporované takzvané inovatívne školy, ktoré v rámci svojich vzdelávacích programov a projektov môžu vyvíjať inovatívne prístupy podľa svojich potrieb a preferencií a majú otvorené dvere aj na zlepšovanie svojich prístupov k neformálnemu vzdelávaniu cielenému napríklad k deťom, ktoré potrebujú výraznejšiu podporu.
V rámci stretnutia v Sofii sme národné prístupy podrobne diskutovali a vytvárali platformu, ako zo zhromaždených informácií spracovať výslednú porovnávaciu štúdiu, ktorá bude jedným z výstupov projektu a rámcom odporúčaní pre národné vzdelávacie politiky zúčastnených krajín, aj pre európsku vzdelávaciu politiku.

Užitočný zborník

Jazykové vzdelávanie v základných a stredných školách má reagovať na potreby školského vzdelávania v 21. storočí. Pedagógovia už dlho avizujú potrebu zvýšiť podpriemerné výsledky žiakov v oblasti čitateľskej gramotnosti, zlepšiť ich komunikačné zručnosti, takisto však posilniť koordináciu obsahu vzdelávania či zaviesť doň pružnejšie formy.
Do vzdelávacej oblasti jazyk a komunikácia patrí i podoblasť slovenský jazyk ako druhý jazyk. V Štátnom vzdelávacom programe ho nájdeme pod názvom slovenský jazyk a slovenská literatúra a je to povinný predmet v národnostných školách či triedach, v ktorých je vyučovací jazyk maďarský. Tejto problematike sa už v minulosti venovalo niekoľko projektov. Aktuálne sa ním zaoberá projekt KEGA 001TTU-4/2023 Rozvoj jazykových kompetencií podporujúcich jazykové vzdelávanie budúcich učiteľov primárneho vzdelávania v školách s vyučovacím jazykom maďarským. Aktuálnym výstupom z neho je i publikácia Inovácie a trendy vo vyučovaní jazykov II, ktorá vyšla pod záštitou TU, jej editormi sú doc. PaedDr. Mária Beláková, PhD., a Dr. h. c. Dr. habil. PaedDr. Ing. István Szőköl, PhD.

Zborníkové príspevky reflektujú aktuálny stav vyučovania predmetu slovenský jazyk ako materinský jazyk a slovenský jazyk ako druhý jazyk a poukazujú na zmeny vo vyučovaní jazykov. Autori príspevkov sa venujú napríklad propriálnej problematike vo vyučovaní slovenčiny ako druhého jazyka, ale aj úrovni digitálnych kompetencií učiteľov jazykov v základných a stredných školách. Je tu priestor aj pre analýzy učebníc slovenského jazyka pre školy s vyučovacím jazykom maďarským a aj učebníc literárnej výchovy pre spomínanú oblasť, autorky v nich hľadajú možnosti inovácie zaužívaných prístupov a metód. Ďalší príspevok porovnáva Štátny vzdelávací program pre predmet slovenský jazyk a slovenská literatúra z roku 2015 s novým variantom z roku 2023 v súvislosti s prebiehajúcou kurikulárnou reformou základného školstva. Veríme, že zborník sa stane funkčným príspevkom v diskusii o podobe vyučovania jazykov v podmienkach školy 21. storočia.

István Szőköl

Vzájomná spolupráca pedagogickej fakulty s Centrom voľného času

Pri príležitosti Svetového dňa zvierat, sláveného 4. októbra, študentky a vyučujúci Katedry biológie Pedagogickej fakulty Trnavskej univerzity sprevádzali deti z trnavských škôl svetom zvierat. Pod vedením doc. PaedDr. Jany Fančovičovej, PhD., sme sa 10. októbra 2024 zúčastnili podujatia, ktorého zámerom je poukázať na význam živočíchov v prírode a dôležitosť ich ochrany.

Deti materských škôl a žiaci základných škôl mali možnosť dostať sa do priameho kontaktu s mnohými hospodárskymi, exotickými a inými živočíchmi. Profesor RNDr. Alfréd Trnka, PhD., PaedDr. Radoslav Kvasničák, PhD., a študentky Mgr. Alexandra Maruniaková, Bc. Zuzana Sučáková, Bc. Paulína Janckulíková, Bc. Viktória Šurínová, Bc. Kristína Čerňanská, Bc. Silvia Vachová, Bc. Natália Rokytová, prezentovali žiakom živočíchy ako africké slimáky, šváby, listovky, agama, koza, morky, králiky, múčne červy či svrčky. Druhmi živočíchov, ktoré sú vo všeobecnosti menej obľúbené a ktoré sú považované za odporné, boli deti (i pedagógovia) fascinované. Cieľom podujatia bolo nielen vidieť a počuť, ale najmä dotknúť sa, a tým prispieť k budovaniu pozitívneho vzťahu detí nielen k živočíchom, ale aj vzťahu k samotnej prírode.
Študentom ďakujeme za úspešnú reprezentáciu Katedry biológie a Pedagogickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave.

Simona Todáková

Alena Uríčková
Foto: archív autorky

Problematika rán II.

Prevalencia ťažko sa hojacich rán (chronických rán) narastá a vytvára významnú sociálno-ekonomickú záťaž pre pacientov a systémy zdravotnej starostlivosti na celom svete. Odhaduje sa, že len v Spojených štátoch amerických postihujú ťažko sa hojace rany (chronické rany) 6,5 milióna ľudí, čo má za následok ročné náklady na liečbu až 25 miliárd dolárov.

Sestry, pracujúce v nemocniciach, na oddeleniach, klinikách, v agentúrach domácej ošetrovateľskej starostlivosti alebo v ambulanciách, sú často prvé, ktoré hodnotia a liečia rany. Sú na kľúčovej pozícii pri poskytovaní účinnej liečby, pri podpore optimálneho hojenia a prevencii komplikácií. V mnohých zariadeniach sa starostlivosť o rany stala primárnou úlohou sestier a lekári často hľadajú rady od sestier, pokiaľ ide o osvedčené postupy pri liečbe rán. Preto je nevyhnutné, aby všetky sestry boli kvalifikované v procese holistického hodnotenia rán a dobre sa orientovali v najnovších osvedčených postupoch ich liečby.

Mgr. Tatiana Kálmanová a Ing. Radoslava Bielichová

Ošetrenie nekrotickej rany

Dňa 7. októbra 2024 sa študenti druhého ročníka odboru ošetrovateľstvo v rámci predmetu ošetrovateľstvo v chirurgii II. zúčastnili interaktívnej prednášky Problematika rán II. Prednášku prezentovala Mgr. Tatiana Kálmanová, reprezentantka spoločnosti Convatec na Slovensku a Ing. Radoslava Bielichová. Cieľom prednášky bolo poukázať na dôležitosť posudzovania rán v ošetrovateľskej praxi, hygienu rán, hojenie rán, použitie dostupných materiálov pri ošetrovaní rán s praktickým výcvikom techniky ošetrovania rán v jednotlivých fázach hojenia.

Aby sestry mohli efektívne liečiť rany, musia mať vedomosti a potrebné zručnosti na komplexné hodnotenie rán. Dôkladné hodnotenie rán poskytuje informácie a pomáha pri riadení ošetrovateľských činností a vedie k plánovaniu cieľov zameraných na človeka.

Stretnutie s prezidentkou Európskej asociácie verejného zdravotníctva

Katedra verejného zdravotníctva pri príležitosti 30. výročia založenia Fakulty zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej univerzity v Trnave a Týždňa vedy a techniky na Slovensku zorganizovala stretnutie s Mgr. Ivetou Rajničovou Nagyovou, PhD., FABMR, prezidentkou Európskej asociácie verejného zdravotníctva (EUPHA).

Dr. Rajničová Nagyová vo svojej prezentácii pod názvom EUPHA – priority a aktuálne problémy verejného zdravotníctva predstavila asociáciu, jej ciele, činnosť a novú stratégiu na roky 2025 – 2030. Pripravený dokument obsahuje osem strategických priorít vrátane prístupu One Health, inovácií v oblasti zdravia a komerčných determinantov zdravia.
EUPHA každoročne organizuje niekoľko podujatí, ktoré spájajú odborníkov pracujúcich v oblasti zdravia verejnosti. Medzi najvýznamnejšie z nich patria Európska konferencia verejného zdravia a Európsky týždeň verejného zdravia. Súčasťou asociácie je aj iniciatíva EUPHAnxt, ktorá združuje študentov a mladých odborníkov venujúcich sa zdraviu verejnosti. Záujemcovia majú možnosť prihlásiť sa aj do niektorej z dvadsiatich deviatich tematických sekcií združujúcich odborníkov na danú problematiku.
Prednášky a následnej diskusie sa okrem študentov a členov katedry verejného zdravotníctva zúčastnil aj Dr. Jaap Koot z univerzity v Groningene, čestný doktor Trnavskej univerzity, ktorý dlhodobo spolupracuje s členmi katedry na medzinárodných projektoch.

Dominika Plančíková
Foto: Barbora Likavská

Naša študentka Denisa Baránková na Letných Olympijských hrách 2024 v Paríži

Študentka 3. ročníka bakalárskeho stupňa štúdia študijného programu laboratórne vyšetrovacie metódy v zdravotníctve, ktorý je dlhoročnou súčasťou otváraných študijných programov Fakulty zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej univerzity v Trnave, našu krajinu tento rok reprezentovala na najprestížnejšom svetovom podujatí v terčovej lukostreľbe.

Deniska Baránková pritom – napriek svojmu mladému veku – nie je na svetovej scéne žiadnym nováčikom. V slovenskom národnom tíme debutovala ako reprezentantka už v roku 2017 a odvtedy sa zúčastnila mnohých medzinárodných turnajov, vrátane dvoch Európskych hier – v roku 2019 v bieloruskom Minsku a v roku 2023 v poľskom Krakove. Prvých Olympijských hier sa pritom zúčastnila už v roku 2020 v Tokiu. Na Majstrovstvách Európy v terénnej lukostreľbe v roku 2021, ktoré sa konali v chorvátskom Poreči, sa jej s historickou miestenkou na Svetové hry 2022 podarilo vybojovať aj druhé miesto v kategórii olympijský luk ženy, ktoré dokázala obhájiť aj na minuloročných Majstrovstvách Európy v terénnej lukostreľbe v Talianskom centre Cesana-Sansicario.
Aj napriek tomu, že Deniska nakoniec v Paríži neprešla prvým kolom eliminačných súbojov, keď po ťažkom žrebe proti 17. nasadenej domácej Francúzke Amélii Cordeauovej prehrala v piatich setoch v pomere 27:23, 28:28, 26:29, 26:29 a 26:28, svojimi doterajšími výkonmi si už

teraz vybojovala postup na budúcoročné Svetové hry, ktoré sa uskutočnia od 7. do 17. augusta 2025 v čínskom Čcheng-tu.
Trnavská univerzita v Trnave a katedra laboratórnych vyšetrovacích metód v zdravotníctve praje Deniske v ďalšej príkladnej reprezentácii i v štúdiu veľa šťastia a najmä ďalších presných zásahov.

text a foto: www.fzasp.truni.sk

Prezentácia komentárov ku knihe Žalmov

Jozef Žuffa
Foto: autor

Na konci septembra mala Teologická fakulta Trnavskej univerzity príležitosť slávnostne predstaviť knihu Komentáre ku Žalmom 1 – 25, ktorá je výsledkom viacročnej intenzívnej práce kolektívu biblistov, teológov a filológov. Toto významné dielo prináša preklady, analýzy a výklady starobylých biblických textov a dopĺňa už jedenásť zväzkov výkladov starozákonných kníh, na ktorých sa autorsky podieľali aj výskumníčky a výskumníci z teologickej fakulty.

Slávnostné podujatie sa začalo úvodným pozdravom Mons. Nicolu Girasoliho, apoštolského nuncia v Slovenskej republike, ktorý vyzdvihol význam takýchto diel pre duchovný a akademický život. Nasledovalo otvorenie podujatia profesorom Milošom Lichnerom, povereným rektorom Trnavskej univerzity, ktorý ocenil prácu autorského kolektívu a prínos knihy pre teologické vzdelávanie.

Docent Bogdan Hroboň, vedúci autorského kolektívu, predstavil prácu na komentároch a podelil sa o zaujímavosti a výzvy spojené s prekladom a interpretáciou žalmov. Zdôraznil, že cieľom bolo priniesť hlbšie porozumenie týchto starobylých textov a sprístupniť ich súčasnej odbornej a laickej verejnosti.

Slávnostnú prezentáciu knihy uskutočnilo vydavateľstvo Dobrá kniha, ktoré zdôraznilo význam spolupráce s akademickou obcou.

Podujatie bolo obohatené hudobnou interpretáciou vybraných žalmov v podaní gregoriánskeho chorálu Gloria Dei – Homo Vivens, ktorý je súčasťou teologickej fakulty už dvadsať rokov. Táto umelecká vložka dodala udalosti slávnostný ráz a umožnila prítomným aj umelecky sa ponoriť do atmosféry žalmov.

Medzinárodná konferencia o well-beingu

V rámci novembrového Týždňa vedy a techniky sa na Teologickej fakulte Trnavskej univerzity uskutočnila medzinárodná vedecká konferencia s názvom Well-being a integrálny rozvoj študenta v univerzitnom prostredí. Podujatie prilákalo odborníkov z rôznych oblastí, ktorí sa venovali otázkam pohody a celostného rozvoja študentov.

Konferenciu otvorila profesorka Mária Šmidová, hlavná garantka profesijne orientovaného bakalárskeho programu counseling, ktorý na teologickej fakulte úspešne prebieha už tretí rok. Dekan fakulty, profesor Marek Šmid, vo svojom úvodnom príhovore zdôraznil dôležitosť témy integrálneho rozvoja študentov v akademickom prostredí. Následne vystúpil hlavný prednášajúci konferencie, Timothy Eng, M.S., PhD., z partnerskej Stetson University, Orlando, na Floride v Spojených štátoch amerických. Zdôraznil, že well-being nie je len absencia choroby, ale aktívny proces zahŕňajúci mentálny, fyzický a spoločenský stav jedinca.

Po hlavnej prednáške nasledovali odborné príspevky pedagógov programu counseling. Rečníci sa podelili o svoje skúsenosti s témou a o ich výskumné zistenia.
Záver konferencie patril panelovej diskusii na tému Predpoklady a osobnostné nastavenie counselora pre jeho budúcu prax. Diskusie sa zúčastnili odborníci z rôznych oblastí. Ich interakcia priniesla podnetné myšlienky a podčiarkla význam interdisciplinárneho prístupu v oblasti counselingu.

Jozef Žuffa
Foto: Barbora Likavská

Wellbeing: spoločenský, emočný, fyzický, intelektuálny, spirituálny a pracovný

Spoločenská pohoda zahŕňa spôsob, akým dokážem vytvárať spojenie s ostatnými. Je o udržiavaní vzťahov a vytváraní nových priateľstiev. Výskumy ukazujú, že pomáha zvyšovať úroveň fyzického zdravia a bojovať proti osamelosti. Rozširuje náš zmysel pre altruizmus.
Emočná pohoda sa týka na našej emocionálnej inteligencie, ktorá nám umožňuje zakúšať pozitívne emócie a zvládať negatívne emócie. Výskum ukazuje prepojenie pozitívnych emócií s lepším imunitným systémom, kým negatívne emócie sa spájajú s náchylnosťou na choroby a vyšší krvný tlak.
Fyzická pohoda zahŕňa zdravý životný štýl a vedomé voľby ohľadom stravovania, pohybu a spánku. Majme pod kontrolou to, čo môžeme robiť – návštevy lekára či zubára, užívanie liekov.
Intelektuálna pohoda: Často počúvame, že si máme zachovať svieže mysle ako starneme, aby sme intelektuálne napredovali. Zahŕňa to kreatívne myslenie, schopnosť riešiť problémy – je dôležité vytvoriť si identitu študenta po celý život a vzdelávať sa v každom veku (life-long learners). Intelektuálny well-being je nielen o štúdiu, ale aj učení sa vecí, ktoré sú našim hobbym alebo o sledovaní výsledkov výskumu aj z inej oblasti, ako len našej vlastnej profesie.
Spirituálna pohoda vytvára a udržuje intenzívny vzťah s vyššou mocou (Bohom) a prináša zmysel života, ktorý zas pozitívne ovplyvňuje zdravie. Okrem vzťahu s Bohom ide aj o spojenie s druhými ľuďmi alebo prírodou či čímkoľvek, čo nám prináša hlbší zmysel a význam pre náš život.
Pohoda v zamestnaní (Occupational Wellness) nie je o ničom inom, ako o nájdení spokojnosti v našej práci a o rovnováhe medzi prácou a vlastným súkromným životom. Treba hľadať projekty, ktoré vedia nakŕmiť našu dušu.

PR

Medzináboženský dialóg o nádeji

Druhým podujatím počas týždňa Vedy a techniky na Teologickej fakulte Trnavskej univerzity bolo jedinečné stretnutie, ktoré spojilo zástupcov troch náboženstiev – judaizmu, islamu a kresťanstva – v otvorenom dialógu o nádeji. Židovský rabín Miša Kapustín, Janka Al Henami z moslimskej komunity a katolícky teológ Milan Urbančok predstavili svoje pohľady na to, čo pre nich znamená nádej a ako je zakotvená v ich náboženských tradíciách.

Diskusia ukázala, že nádej je kľúčovou hodnotou vo všetkých troch veľkých náboženstvách a slúži ako spojovací most, ktorý prispieva k lepšiemu porozumeniu v spoločnosti. Jedinečnosť podujatia spočívala v tom, že značná časť podujatia bola venovaná otázkam a diskusii so študentmi. Tento interaktívny prístup umožnil účastníkom nielen počúvať prednášajúcich, ale aj aktívne sa zapojiť, klásť otázky a zdieľať svoje vlastné myšlienky a skúsenosti. Teologická fakulta aj týmto podujatím podporuje dialóg bez predsudkov a povzbudila zúčastnených k hlbšiemu spoznávaniu vlastnej spirituality prostredníctvom vzájomného počúvania. Panelová diskusia bola spoluorganizovaná s Fórom svetových náboženstiev a občianskym združením Apeiron.

Jozef Žuffa
Foto: Barbora Likavská

Premeny ľudských práv – Jesenná škola práva 2024

Andrea Mičudová
Foto: archív autorky

Dňa 8. novembra 2024 – deň, keď sa študenti a študentky spolu s kolegami z praxe, naprieč Slovenskom, Českom a Poľskou republikou, usadili do konferenčnej sály Hotela Magnólia v Piešťanoch, ako poslucháči 29. ročníka podujatia Jesenná škola práva. Už tradične, zastúpenie na tomto podujatí mala aj naša právnická fakulta. Tento rok sa o zastúpenie TU postarali študentky Petra Adamkovičová a Andrea Mičudová.

Po privítaní organizátormi Danielou Lengyelovou a Eduardom Bárányim sa otvoril týždeň plný odborných prednášok na tému: Premena ľudských práv. Pätnásť prednáškových blokov, pätnásť odborníkov z právnej praxe, s ktorými by sa študenti pravdepodobne inak nemali ako stretnúť.

Počas prednáškových blokov si naše študentky spolu s ostatnými kolegami prehĺbili poznatky z premien ľudských práv naprieč historickými zmenami v spoločnosti a ich reflexii pri tvorbe práva, na základe prednášok docenta Cvrčka z Prahy, profesorky Gawłowicz zo Zelenej Hory, profesora Muránskeho zo Slovenskej akadémie vied, či profesora Sváka a doktora Palúša z Ministerstva spravodlivosti SR.

Naše študentky s doktorkou Luciou Berdisovou (zľava: Andrea Mičudová, Lucia Berdisová, Petra Adámkovičová). Foto: archív autorky.

Príčinnú súvislosť medzi ľudskými právami a inými odvetviami života naše študentky našli aj vďaka docentovi Škopkovi z Brna, ktorý prepojil ľudské práva s umením, docentovi Fábrymu z Bratislavy, pričom v jeho prednáške sa k ľudským právam pripájali biotechnologické prognózy pro futuro a docentovi Hodasovi, s ktorým sa rozvinula plodná diskusia ohľadne umelej inteligencie a jej využívania v spoločnosti.

S prednášajúcimi však diskutovali aj na aktuálne problémy ohľadne ľudských práv a ich dodržiavania, akými boli a stále sú napríklad postoje spoločnosti k právam osôb so zdravotným postihnutím, ktoré nám priblížila doktorka Stavrovská, ktorá pôsobí ako komisárka pre osoby so zdravotným postihnutím, ako aj právo na obhajobu a výsluch svedka, ktoré nám z praxe priblížil doktor Bargel – sudca Najvyššieho súdu SR.

Svoje zastúpenie na konferencii však mali aj zástupcovia z radov vyučujúcich. S dekanom teologickej fakulty, doktorom Šmidom sme debatovali na tému Ľudské práva v medzinárodnom práve a vzťahoch, s doktorkou Berdisovou sme hľadali šťastie, ako koncepciu nového ľudského práva a hľadali sme garanciu Práva na šťastie v podmienkach dnešnej doby a pán docent Dobrovodský nám – z pozície verejného ochrancu práv – priblížil, v čom vidia ľudia porušenie svojich ľudských práv.

Po slávnostnej večeri a prevzatia si certifikátov o absolvovaní Jesennej školy práva 2024 sa naše študentky vrátili z Piešťan obohatené o poznatky, nové priateľstvá a príležitosti do budúcna.

JESSUP 2025 Workshop: Get to Know the World´s Largest Moot Court Competition

Študenti PF TU Patrik, Simona, Ivan, Tereza a absolventka Petra, ktorá koučuje našich študentov pri príprave na simulované súdne spory, zorganizovali hybridný online workshop o najväčšom simulovanom súdnom spore na svete, známom ako JESSUP. Podujatie sa konalo v angličtine pre všetky právnické fakulty na Slovensku 16. októbra 2024. Naši študenti vystúpili aj ako rečníci a porozprávali o svojich skúsenostiach so súťažením na regionálnych kolách, ako aj na dvoch finálových kolách vo Washingtone a skúsenostiach so spoluorganizáciou regionálneho kola v Bratislave so svetovou účasťou.

Ingrid Lanczová
Foto: archív autorky

Úvod do mediácie

Dňa 21. októbra 2024 sa na Právnickej fakulte Trnavskej univerzity v Trnave uskutočnila prednáška Úvod do mediácie, ktorú viedla advokátka a mediátorka, JUDr. Silvia Šimková.
Prednáškou sme si pripomenuli dvadsiate výročie zákona o mediácii, ale aj výzvy, ktoré stále stoja pred našou spoločnosťou za účelom frekventovanejšieho využívania mediácie, ktorá je napríklad v Taliansku povinná pred podaním žaloby v rodinných veciach. Okrem právnych otázok sa prednášajúca venovala aj sprievodným a pre mediáciu nevyhnutným témam rozvoja soft skills, napr. aktívnemu počúvaniu, zvládaniu emócií či efektívnej komunikácií. So študentmi tiež simulovala vyjednávanie a porozprávala o prípadoch z praxe.

Ingrid Lanczová
Foto: archív autorky

Vznik ČSR z hľadiska medzinárodného práva: kriticky k zaužívaným naratívom

Dňa 29. októbra 2024 sa na PF TU uskutočnila prednáška prof. JUDr. Jiřího Malenovského, CSc., internacionalistu z PF Masarykovej univerzity v Brne, ktorý prijal pozvanie členov katedry medzinárodného práva a európskeho práva (KMPEP). Profesor Malenovský počas svojej bohatej kariéry pôsobil ako sudca Ústavného súdu ČSFR, veľvyslanec ČR pri Rade Európy a sudca SD EÚ. V rámci prednášky na tému Vznik ČSR z hľadiska medzinárodného práva: kriticky k zaužívaným naratívom pán profesor predniesol závery svojho výskumu zameraného na dejinné udalosti tzv. „magických" osmičiek (1918, 1938, 1968) v našich spoločných dejinách z perspektívy medzinárodného práva. V rámci prednášky sa venoval napr. otázkam uznania československých légií v 1. svetovej vojne za bojujúcu stranu či právnemu a faktickému vzniku prvej ČSR. Prednáška bola príspevkom k pripomenutiu si 106. výročia vzniku spoločného štátu Čechov a Slovákov. Na záver prednášky mali študenti príležitosť položiť otázky. Následne sa profesor Malenovský zúčastnil workshopu, ktorý organizovala KMPEP na tému Medzinárodnoprávne aspekty štátneho občianstva na území ČSR v kontexte udalostí rokov 1918 a 1938. Workshopu sa zúčastnili učitelia PF TU a členovia Slovenskej spoločnosti pre medzinárodné právo pri SAV z akademickej obce a praxe.

Dagmar Lantajová
Foto: archív autorky

Podujatia, ktoré formujú komunitu...

Akademický rok je už v plnom prúde a každý z nás je pohltený v povinnostiach s ním spojených. Nesmieme však zabúdať, že študentský život nie je len jednotvárny a Trnavská univerzita je viac než len miesto na štúdium. Je to taktiež priestor, kde sa stretávajú jedinečné osobnosti s inšpiratívnymi myšlienkami, vďaka ktorým vzniká množstvo zaujímavých podujatí, ktoré spájajú študentov a prinášajú nezabudnuteľné zážitky. Prinášame vám prehľad udalostí, ktoré tento semester už stihli oživiť život na univerzite a tie, na ktoré sa ešte len môžete tešiť.

Tútoring: študenti študentom

Určite si každý z nás pamätá na tie časy, keď sme boli v pozícii prvákov/prváčok na vysokej škole. Časy, keď ste sa cítili stratení/é, nevedeli, na koho sa v prípade akýchkoľvek problémov obrátiť, kedy si zapísať predmety, či kam ísť na dobrú kávu počas voľných hodín alebo kde nájsť tie najlepšie párty v meste. V takejto situácii sa ocitne každý prvák/prváčka a práve preto sme sa aj tento rok rozhodli pomôcť našim novým kamošom na našej škole prostredníctvom tútoringu. Študenti, ktorí mali chuť pomôcť novým prvákom a odovzdať im svoje cenné skúsenosti a rady, mali možnosť prihlásiť sa do tejto funkcie – tútora/tútorky a pomôcť prvákom s bežnými situáciami počas štúdia. Všetkým, ktorí sa do tejto aktivity zapojili (aktívne stále zapájajú), patrí veľká vďaka!

Minifestival príležitostí

Minifestival príležitostí a Open semester party

Minifestival príležitostí, podujatie plné informácií a inšpirácie, sa aj tento rok snažil previesť študentov mnohými časťami študentského života a ponúknuť im odpovede na rôzne otázky prostredníctvom zaujímavých diskusií. Ak ste chceli zistiť, ako vycestovať na Erasmus, ako efektívne tráviť svoj voľný čas alebo sa zapojiť do univerzitného života, Minifestival príležitosti bol tým správnym miestom. Zároveň ste sa mohli zabaviť v tvorivých kútikoch a vyrobiť si originálnu tašku.

Zábava však pokračovala aj po Minifestivale a starosti so začínajúceho sa semestra sme zahodili za hlavu na Open semester party.

Halloween party

Tento rok sme Halloween oslavovali vo veľkom štýle. Klub Ape sa premenil na miesto, kde sa strach stretol so zábavou. Vytvorila sa jedinečná strašidelná atmosféra, ktorá spojila študentov, obliekli sme si originálne kostýmy a odviazali sme sa na tie najdesivejšie hity.

Voľby do Študentskej rady vysokých škôl

Jesenné mesiace patrili aj významnému momentu – voľbám delegátov a delegátok do Študentskej rady vysokých škôl, ktorí budú reprezentovať práve nás – Trnavskú univerzitu. Táto príležitosť bola dôležitým krokom k tomu, aby hlas študentov znel hlasnejšie a naše potreby boli vypočuté.

Diskusia – Na ceste k rovnosti: Rovnosť a akceptácia LGBTI+ ľudí v súčasnej spoločnosti

Téma rovnosti a akceptácie sa stala stredobodom diskusie Na ceste k rovnosti: Rovnosť a akceptácia LGBTI+ ľudí v súčasnej spoločnosti, ktorú organizovala Študentská rada TU v spolupráci s Právnickou fakultou TU. O týchto dôležitých témach prišiel diskutovať redaktor Slovenského rozhlasu Marián Žáry Kukelka, ktorý riešil otázky týkajúce sa LGBTI+ práv a výziev v slovenskej spoločnosti, pričom vytvoril otvorenú platformu pre výmenu názorov. Táto diskusia opäť ukázala, že naša univerzita je miestom, kde rezonujú aktuálne a dôležité témy.

Na slovíčko so psychológom

Aj tento semester pokračujeme s úspešnými psychologickými workshopmi Na slovíčko so psychológom. Už tretí rok prinášame každý druhý utorok v Študentskom dome Petra Pázmaňa zaujímavé a dôležité témy, ktoré nám pomáhajú lepšie porozumieť sebe aj okolitému svetu. Tento semester sme sa zamerali na témy ako komfortná zóna, nekonečnú slučku myšlienok a ako z nej von či vplyv chronického stresu na zdravie a mnoho ďalších zaujímavých oblastí. Tieto workshopy však nie sú len o informáciách, ale aj o hľadaní spôsobov, ako zlepšiť kvalitu svojho študentského života, ktorý veľakrát prináša mnohé stresujúce udalosti a narúša našu duševnú pohodu.

Univerzitné stromčeky prianí
Blížiace sa sviatky prinášajú tradičnú iniciatívu Univerzitné stromčeky prianí, ktorá spája srdcia a pomáha plniť sny. Stačí si vybrať prianie zo stromčeka, ktorý nájdete na všetkých piatich fakultách a darovať radosť niekomu, kto to potrebuje. Veľakrát ide len o, z nášho pohľadu, drobnosť, ktorá je však veľkým potešením pre tých, čo si to nemôžu dovoliť a ktorým nebolo v živote dopriate sláviť tieto sviatky šťastne a v kruhu milujúcich blízkych.
Tento projekt dokazuje, že študentská komunita Trnavskej univerzity nie je len o štúdiu, ale aj o súdržnosti a solidarite.

ŠR TU v online priestore: Kde všade nás nájdete?
Ak chcete byť v centre diania a nechcete, aby vám nejaká zaujímavá akcia unikla, nezabudnite sledovať Študentskú radu Trnavskej univerzity na sociálnych sieťach. Môžete nás sledovať na Instagrame či Facebooku, kde nájdete rôzne informácie k nadchádzajúcim či prebiehajúcim udalostiam organizovanými študentskou radou. Neváhajte nás tam kontaktovať aj so svojimi otázkami či nápadmi, ktoré by mohli život na našej univerzite spestriť.
Najnovšie nás nájdete aj na sociálnej sieti TikTok, kde sa s Vami taktiež radi podelíme o zaujímavosti z akademického života a zabavíme Vás kreatívnym obsahom.

Študentský život na Trnavskej univerzite je bohatý na podujatia, ktoré spájajú, inšpirujú a dávajú priestor na rast. Už teraz sa tešíme na ďalšie aktivity, ktoré nás čakajú v nadchádzajúcich mesiacoch!

Katarína Hollošiová
Foto: Barbora Likavská

Diana Fodorová: žijem v prítomnosti

Veľkým ocenením sa môže aktuálne pýšiť študentka Fakulty zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej univerzity v Trnave Diana Fodorová. Cenu rektora získala za dôsledné plnenie činností pomocných vedeckých a pedagogických síl a tiež za podporu rozvoja fakulty a univerzity a šírenie ich dobrého mena.

Ako vnímate fakt, že práve Vám udelili Cenu rektora?
Táto informácia ma veľmi prekvapila a zároveň potešila. Mám radosť, že moja snaha je ocenená. Počas štúdia som sa snažila využiť všetky príležitosti a mimoškolské aktivity, ktoré sa mi ponúkali. Či už to bola prezentácia školy alebo rozširovanie mojich vedomostí a praktických zručností, ktoré ma neustále posúvali vpred. Za toto ocenenie som nesmierne vďačná a vážim si, že ho udelili práve mne.

Kedy ste s určitosťou vedeli, že chcete byť zdravotnou sestrou?
Už na strednej zdravotníckej škole som zistila, že ma toto poslanie napĺňa a preto som sa rozhodla v štúdiu pokračovať, aby som mohla byť raz múdrou a vzdelanou sestrou. V máji tohto roku som úspešne ukončila štúdium bakalárskeho stupňa v odbore ošetrovateľstvo na našej Trnavskej univerzite. No a následne kontinuálne pokračujem v magisterskom stupni, samozrejme v odbore ošetrovateľstvo.

Prečo ste sa rozhodli práve pre našu fakultu? Odkiaľ ste sa o nej dozvedeli?
V našom okolí bolo len málo ľudí, ktorí študovali na Trnavskej univerzite. Práve to bolo to, čo ma lákalo ísť sem študovať. Bola to svojim spôsobom výzva, keďže mi nikto v mojom okolí nevedel poskytnúť bližšie informácie. Toto svoje rozhodnutie určite neľutujem. Vďaka nemu som spoznala veľa úžasných ľudí, ktorí boli pri mne od začiatku a sú tu stále. FZaSP, TU a štúdium ošetrovateľstva určite odporúčam mladým ľuďom, ktorí sú odhodlaní pomáhať druhým. Štúdium mi prinieslo mnoho osobných kontaktov medzi spolužiakmi. Pri štúdiu ošetrovateľstva som sa stretla s vysokým profesionálnym nasadením a potenciálom niektorých pedagógov, ich sociálnym cítením,

vysokou odbornosťou a ľudským prístupom.

Pracujete na jednom z najnáročnejších oddelení, aspoň tak ho vníma laická verejnosť. Ako ho vnímate Vy?

Po úspešnom ukončení štúdia som nastúpila pracovať do Národného onkologického ústavu (NOÚ) v Bratislave na oddelenie anestéziológie a intenzívnej medicíny (OAIM). S onkológiou som sa stretla už počas praxe v trnavskej nemocnici, kde mi tento odbor prirástol k srdcu. Je to jedno z tých oddelení, na ktoré človek príde s cieľom dať všetku možnú dávku empatie, láskavosti a odborných vedomostí, avšak na oplátku dostane od pacientov veľký pocit vďačnosti. Počas štúdia som absolvovala veľtrh práce, kde som sa prvýkrát stretla s NOÚ. Veľmi ma oslovila možnosť pracovať v odbore onkológie, no zároveň ma nadchla aj možnosť pracovať na tak špecifickom oddelení ako je OAIM. Začiatky boli ťažké, no vzhľadom na to, že som si vedomá svojich vedomostí získaných na Trnavskej univerzite, adaptovala som sa pomerne ľahko.

Zúčastnili ste sa odbornej súťaže Florence roka 2023. Bola to pre Vás výzva?

O Florence roka 2023 som sa dozvedela vďaka mailu zo školy a cítila som v tom výzvu a šancu, tak som sa rozhodla prihlásiť. Vstupným krokom bol vedomostný test a vôbec by mi nenapadlo, že postúpim a pocestujem do nemocnice v Topoľčanoch, kde sa konalo celoslovenské kolo. V tom čase som už pracovala na bakalárskej práci pod vedením doc. PhDr. Andrey Botíkovej PhD., MPH. S veľkou radosťou som sa s pani docentkou podelila o tento úspech. Už na začiatku som od nej, ale aj od celej katedry ošetrovateľstva cítila veľkú podporu, čo mi pridalo na odvahe. Dôkazom toho bol aj fakt, že vo finálny deň súťaže ma okrem pani docentky prišli podporiť aj PhDr. Andrea Lajdová, PhD., a PhDr. Alena Uríčková, PhD. Som im za to nesmierne vďačná! Týmto by som chcela odkázať aj ďalším študentom, že je to výborná skúsenosť, ktorej sa určite netreba báť a je dobré zúčastniť sa toho.

Zostáva Vám čas aj na svoje vlastné záujmy?

Svoj voľný čas trávim najmä so svojimi blízkymi, ktorí sú v pre mňa nesmierne dôležití. V tejto uponáhľanej dobe je pre mňa prioritou spomaliť, a to veľmi rada realizujem formou jogy, otužovania a siahnutím po zaujímavej knihe. Rada športujem, už od detstva ma rodičia viedli k rôznym športovým aktivitám.

Koho v živote obdivujete, čo vás v živote motivuje?

Najviac ma podporuje a motivuje moje rodina, ktorá pri mne stojí v každej chvíli. Zdieľa so mnou úspechy či neúspechy a vždy dodá potrebnú dávku podpory. Počas mojej cesty mám šťastie len na tých správnych ľudí, o čom svedčí aj môj priateľ, ktorému taktiež patrí veľká vďaka, že so mnou ustál nie jedno turbulentné obdobie. Výberom štúdia na Trnavskej univerzite som opäť získala do svojho života ďalších dôležitých ľudí. Je to predovšetkým pani docentka Botíková, ktorej môžem vďačiť za to množstvo možností a príležitostí. Patrí jej môj veľký obdiv ako dokáže pristupovať k študentom a objaviť ich potenciál, ako to bolo aj v mojom prípade. Bolo mi cťou pracovať pod jej vedením. Pri nej som vždy našla odpoveď na svoje otázky, podporu a profesionálny prístup s veľkou dávkou ľudskosti a porozumenia. Hlavne mi dodávala vždy dávku odvahy a odhodlania pre nové výzvy a na prekonávanie prekážok aj v čase, keď som si ja sama neverila. Takéto vedenie bolo pre mňa veľmi dôležité. Touto cestou by som chcela pani docentke Botíkovej zo srdca poďakovať za všetko, čo mi odovzdala. Stala sa pre mňa vzorom v profesionálnom živote.

Kde sa vidíte v budúcnosti, čo by ste chceli dosiahnuť?

Momentálne sa naplno sústreďujem na úspešný štart v práci a taktiež na nový začiatok magisterského štúdia. Som človek, ktorý žije v prítomnosti. Mám samozrejme ciele. Jedným z nich je nazbierať veľké množstvo informácií po odbornej stránke, aby som bola plnohodnotným človekom v našej spoločnosti. Aby som bola človekom, ktorý je odovzdaný svojmu sesterskému povolaniu so všetkými atribútmi ako je pracovitosť, cieľavedomosť, húževnatosť, empatia k chorým i zdravým ľuďom. A samozrejme, túžim byť aj naďalej spokojná a šťastná v osobnom a pracovnom živote.

Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce TU

Foto: Simona Fodorová

Trnavská univerzita – skvelá voľba na mobility a štúdium

V letnom semestri akademického roka 2023/24 sme privítali Erasmus+ študentov z rôznych krajín. Z Indonézie (konkrétne z Gorontala a Semarangu) prišli Ishla, Jessia, Niken, Arthika a Rizka. Ich trojmesačné výmenné pobyty sa uskutočnili prostredníctvom programu Erasmus+ KA171. Počas rozhovoru sa s nami dievčatá podelili o svoje zážitky, skúsenosti a pocity z pobytu na našej univerzite.

Čo vás motivovalo prihlásiť sa na výmenný pobyt Erasmus+ na Trnavskej univerzite?

Ishla: V minulosti som bola moderátorkou podujatia o programe Erasmus+. Študenti, ktorí sa už Erasmus+ programu zúčastnili, nám vysvetlili, čo to je a aké výhody môžeme získať. Ako študentka pedagogiky predškolského vzdelávania vyhľadám príležitosti, ktoré by mi rozšírili vedomosti. Keď naša katedra oznámila ponuku mobility, vedela som, že túto príležitosť musím využiť.

Jessia: Prvé informácie o programe Erasmus+ som dostala od vedúcej našej katedry, ktorá ma presviedčala, aby som sa prihlásila. Bola som nadšená, no váhala som, pretože moja angličtina nebola najlepšia. No všetci ma povzbudzovali, že mám na to, že to zvládnem. Tešila som sa na štúdium v zahraničí, na stretnutia s novými priateľmi z rôznych krajín a na to, že zažijem štúdium v inej krajine a zároveň si zlepším angličtinu.

Niken: Bola som zvedavá na život v Európe, obzvlášť na Slovensku. Mám pocit, že život v Európe je odlišný, aj vyučovanie a vzdelávacie aktivity sú tu iné. Preto som si vybrala TU.

Arthika: Mojou motiváciou bola túžba naučiť sa nové veci a zároveň si rozšíriť skúsenosti, získať cenné poznatky, ktoré budú dôležité v mojom osobnom aj v akademickom raste.

Rizka: Existujú dva hlavné dôvody. Prvvým je túžba cestovať do zahraničia, do Európy. Keď som bola v 2. ročníku, prihlásila som sa do podobného programu, avšak neuspela som. Odradilo ma to. No známi a rodičia mi pomohli prekonať moje obavy. Ďalšou motiváciou bola skúsenosť s iným vzdelávacím systémom. O Erasme+ som sa prvýkrát dozvedela od staršej kolegyne Kak Nyoman, ktorá sa ho zúčastnila v roku 2019. Opisovala množstvo vzrušujúcich príbehov zo štúdia na TU. Európske krajiny sú známe aj svojimi vynikajúcimi vzdelávacími systémami a TU nie je výnimkou, to ma presvedčilo.

Aká bola vaša skúsenosť s adaptáciou na život na Slovensku a v Trnave? Aké hlavné výzvy ste museli prekonať?

Ishla: Moje tri mesiace na Slovensku sa nedajú porovnať s ničím, čo som zažila v Indonézii. Jednou z prvých vecí, ktoré ma zaujali, bola organizovanosť a efektívnosť všetkého okolo mňa. Bolo jednoduché nájsť informácie o autobusových spojeniach na googli a bola som ohromená, ako presne autobusy chodili. Najväčšou prekážkou bola jazyková bariéra. Ale vďaka láskyplnosti a pohostinnosti Slovákov som to zvládla, boli vždy ochotní pomôcť. Ďalšou veľkou výzvou bolo prispôsobenie sa kultúrnym rozdielom, najmä pokiaľ ide o jedlo. Ako moslimka som mala niekedy problém nájsť jedlo, ktoré by zodpovedalo mojim diétnym obmedzeniam. Varenie na internáte nielenže vyriešilo problém, ale zároveň to bol užitočný spôsob, ako ušetriť peniaze a zostať spätá so svojou kultúrou. Naučila som sa byť nezávislejšia, otvorenejšia a odolnejšia.

Jessia: Keď som prvýkrát prišla na Slovensko, rýchlo a ľahko som sa prispôsobila prostrediu a teplote. Na začiatku sme mali ťažkosti s komunikáciou s ľuďmi kvôli jazyku, ale stretli sme dobrých ľudí, ktorí nám pomohli. Prekvapilo nás studené počasie, pretože sme prišli z tropických krajín, ale rýchlo sme si zvykli.

Študentky Jessia, Ishla, Rizka (zľava v dolnom rade), Niken, Arthika (v horno rade sprava) a Mária Hercegová z Oddelenia pre vonkajšie vzťahy a mobility TU

Niken: Po našom príchode bolo počasie celkom chladné, a tak som sa musela prispôsobiť, aby som neochorela.😊 Slováci nie sú zvyknutí vidieť ľudí so šatkami na hlavách, zvyčajne sa na nás pozerali zmätene, moslimská populácia v Trnave je malá. Slováci k nám ale boli veľmi otvorení a na internáte sme mali priateľov aj z moslimských krajín.

Arthika: Hlavnou výzvou, ktorej som čelila v Trnave, bolo prispôsobiť sa rozdielu v počasí. Ďalšou výzvou bola jazyková bariéra.

Rizka: Prispôsobila som sa celkom dobre. Najväčšou výzvou pre mňa bolo určite počasie a hneď po prvom

Na návšteve u Lucii

týždni na Slovensku som ochorela. Život na Slovensku je veľmi organizovaný a rýchly, hoci samotná Trnava je celkom pokojná. Udržať krok s tempom chôdze miestnych obyvateľov však bolo pre mňa skutočným problémom, najmä s mojimi krátkymi nohami. Je to kuriózny problém, ktorý ma prinútil uvedomiť si, aký odlišný môže byť každodenný život v novej krajine.

Čo vám najviac chýbalo z domova? Čo vám najviac pomohlo prekonať tento pocit?

Ishla: Počas troch mesiacov na Slovensku mi z domova veľa nechýbalo, najmä vďaka spolužiačkam, ktoré prišli so mnou. Oslava Ramadánu a Eid al-Fitr v zahraničí bola moja prvá skúsenosť prežiť tento dôležitý sviatok mimo domova. Túžila som po známej atmosfére rodinnej oslavy. Pomohla mi však návšteva domova našej slovenskej kamarátky Lucie. Jej rodina nás privítala s takou pohostinnosťou a láskou, že ma to hlboko zasiahlo. Pripravili pre nás lahodné jedlá a najviac ma dojalo ich úprimné úsilie dozvedieť sa o našich stravovacích obmedzeniach ako moslimov. Ich láskyplnosť a otvorenosť mi pripomenuli pohodlie a lásku mojej vlastnej rodiny doma.

Jessia: Najviac mi chýbala kuchyňa a hlavne moja rodina. Snažila som sa s nimi udržiavať kontakt cez videohovory a správy, zdieľala som s nimi novinky a fotografie. A neraz sme zašli do ázijskej predajne a uvarili si naše jedlo na internáte.

Niken: Chýbalo mi len indonézske jedlo, takže sme zvyčajne varili na internáte a jedli spolu.

Arthika: Moja rodina. Snažila som sa s tým vyrovnať tak, že som sa motivovala, že som prišla do Trnavy študovať a tiež komunikáciou s rodinou cez telefón alebo videohovor.

Rizka: Na Slovensku mi najviac chýbalo indonézske jedlo – najmä korenené jedlá. Začali sme si s priateľmi variť, hoci chuť nebola nikdy úplne rovnaká ako u jedál, ktoré pripravujú pouliční predavači alebo rodičia doma. Našťastie, aj tu bola ázijská tržnica. Snažili sme si pripraviť indonézske pochutiny ako Bakwan a Cireng, obe vyrobené z múky, tiež vyprážanú ryžu, pár jednoduchých praženíc a dokonca aj Opor Ayam, jedno z našich tradičných jedál.

Ako by ste porovnali metódy vyučovania a akademické prostredie na TU s vašou domovskou univerzitou?

Ishla: Jedným z najväčších rozdielov je interakcia medzi študentmi a profesormi. Na TU som mala šťastie stretnúť výnimočných profesorov, každý z nich je expertom vo svojom odbore. Podporovali otvorenú diskusiu a skutočne ich zaujímali naše názory, čo vytváralo súčinné prostredie. Cítila som sa rešpektovaná a cenená.

Jessia: Na mojej univerzite sa prednášky väčšinou konajú pre veľké skupiny študentov s menším dôrazom na interakciu študentov. Na TU bol kladený väčší dôraz na interaktívne učenie s menšími triedami, čo podporovalo väčšiu účasť, diskusie a skupinovú prácu.

Niken: Takmer 70 % je odlišných. Vyučovanie je veľmi uvoľnené, ale zároveň podrobné.

Arthika: Na mojej univerzite zvyčajne robíme úlohy v skupinách, zatiaľ čo na TU sme ich väčšinou robili individuálne.

Rizka: Ak mal niekto otázku počas prezentácie, položil ju hneď, diskusia potom prebiehala prirodzenejšie. Ďalším rozdielom je rovnováha medzi teóriou a praxou. Na hodine arteterapie sme napríklad trénovali vytváranie mandál, navštívili sme aj materskú školu, učili sme sa hrať na hudobných nástrojoch. Učebne sú vybavené kompletným zariadením.

Boli kurzy, ktorých ste sa tu zúčastnili, užitočné pre vaše štúdium? Ktoré predmety vás najviac zaujali?

Ishla: Každý kurz mi dal niečo zmysluplné. Najviac ma oslovil predmet sociológia detstva, vyučoval ho pro-

fesor O. Kaščák. Jeho spôsob výučby bol výnimočný, povzbudzoval nás, aby sme kriticky uvažovali o problémoch týkajúcich sa detí v našom prostredí, o témach, ktoré sú aktuálne na Slovensku aj v Indonézii. Slobodne sme diskutovali a učili sa rešpektovať rôzne uhly pohľadov. Sama som si zvolila jednu z tém z tejto oblasti ako základ pre moju záverečnú prácu.

Jessia: Všetky moje kurzy na TU ma veľmi bavili a niektoré z nich na mojej univerzite ani nemáme.

Niken: Veľmi užitočné! Najviac sa mi páčil kurz muzikofiletiky, ktorá interpretuje hudobnú terapiu v edukačnom obsahu.

Arthika: Kurzy boli veľmi užitočné, pretože som sa mohla naučiť nové veci, ktoré nie sú v ponuke na mojej domácej univerzite. Najviac ma bavila arteterapia.

Rizka: Všetky kurzy sa mi páčili, pretože hodiny boli uvoľnené, no zároveň vysoko efektívne. Najviac mi pri štúdiu pomohla sociológia detstva, výrazne to rozšírilo moje poznanie, keďže môj hlavný odbor je poradenstvo pre deti a študentov na školách.

Ako ste vnímali sociálny život v Trnave? Podarilo sa vám ľahko si nájsť priateľov medzi domácimi alebo zahraničnými študentmi?

Ishla: Cítim sa nesmierne šťastná, že som mohla spoznať množstvo úžasných ľudí z rôznych častí sveta. Prostredie v Trnave bolo srdečné predovšetkým vďaka neuveriteľnej podpore a pohostinnosti zo strany Erasmus Student Network (ESN) Trnava. Špeciálne poďakovanie patrí našim študentským buddy, Lucii a Lise, naozaj mi chýbajú. Aj Nagla, ďalšia kamarátka, bola nesmierne láskavá a pohostinná, chýbajú mi jej jedlá. Ďakujem všetkým priateľom, ktorých som spoznala prostredníctvom ESN Trnava a Erasmus+. Priateľstvá, spoločné zážitky a spomienky, ktoré sme vytvorili spolu, robili môj čas v Trnave nezabudnuteľným. Chýbate mi a som veľmi vďačná za všetky spoločné spomienky!

Jessia: Som vďačná za milých ľudí, ktorých som v Trnave stretla. Spriatelila som sa s miestnymi a zahraničnými študentmi. Som introvert a nie som dobrá v prispôsobovaní sa, no ľudia, ktorých som stretla, mi pomohli cítiť sa pohodlne. Dokázala som sa s nimi spriateliť a rozprávať sa s nimi, aj keď moja angličtina nebola vždy dobrá.

Niken: Ľahko som sa spriateliala s miestnymi a zahraničnými študentmi. Pretože sme moslimovia, zvyčajne boli ľudia zvedaví, prečo nosíme šatku na hlave, nie sú zvyknutí vidieť ľudí v hidžábe.

Arthika: Bolo ľahšie nadviazať priateľstvá so zahraničnými študentmi kvôli jazyku. Počas môjho pobytu v Trnave som často stretávala miestnych ľudí, ktorí sa s nami pokúšali komunikovať, avšak jazykové rozdiely nám v tom bránili.

Rizka: Spoločenský život v Trnave je zmes pomalého života, zato veľmi organizovaného, no stále pokojného a upokojujúceho. Zažili sme pár momentov, keď s nami ľudia v autobuse alebo na podujatiach nadviazali rozhovory. Niektorí z nich si so mnou dokonca vymenili e-maily a účty na facebooku, čo bolo príjemné prekvapenie.

Ako vám život na Slovensku pomohol porozumieť miestnej kultúre a tradíciám? Zažili ste nejaké kultúrne rozdiely, ktoré vás prekvapili?

Ishla: „Skutočnú pravdu sa dozvieš iba vtedy, ak ju skúsiš na vlastnej koži" – to je fráza, ktorá dokonale vystihuje moje tri mesiace na Slovensku. Život tu mi dal úplne nový pohľad na krajinu a jej obyvateľov. Bola som hlboko ohromená tým, ako boli všetci profesionálni a presní. Najviac ma prekvapilo objavenie nečakaných kultúrnych podobností medzi Slovenskom a Indonéziou. Zistila som, že aj Slovensko si stále uchováva svoje kultúrne korene v mnohých aspektoch. Počúvanie príbehov od rodičov slovenskej kamarátky o silnom pocite komunity medzi susedmi ma dojalo, pripomenulo mi to blízkosť vzťahov, ktoré si ceníme v Indonézii. Slováci nás často vnímali ako mimoriadne priateľských. V Indonézii je bežné usmievať sa, keď stretávame neznámych na ulici, a prejavovať hlboký rešpekt voči starším. Na Slovensku sú interakcie medzi ľuďmi rezervovanejšie. Život na Slovensku mi dal príležitosť vidieť, ako sa hodnoty ľudí z rôznych častí sveta môžu nečakane prekrývať.

Jessia: Slováci sa na prvý pohľad zdajú introvertní, ale keď ich spoznáte, sú vrúcni a priateľskí. V Indonézii často zdravíme ľudí, aj keď ich nepoznáme. Náš slovenský kamarát nám vysvetlil, že na Slovensku to tak nefunguje. No keď sme sa na cudzích usmiali aj tu, zväčša nám opätovali úsmev a boli k nám milí.

Niken: Uvedomila som si, že tradície na Slovensku (najmä na dedinách) sú podobné tým v Indonézii. Bola som u kamarátky doma v Partizánskom, kde som sa cítila ako doma v Indonézii. Jej domov bol útulný, jej rodina nám ponúkla chutné jedlo podobné indonézskemu. Ach, veľmi mi chýba Lucia a jej rodina.

Rizka: Ľudia sú tu veľmi organizovaní, disciplinovaní a presní. Chôdza je medzi miestnymi bežnou praxou, čo je v Indonézii dosť zriedkavé. Často som tiež videla silné puto medzi rodičmi a ich deťmi, bežne bolo vidieť

rodiny hrať sa v parku či podnikať výlety. Zmysel pre komunitu a rodinné spojenie je niečo, čo hlboko obdivujem. Núti ma to nájsť si partnera zo Slovenska, haha! Robím si srandu! Ale so všetkou vážnosťou vo mne naozaj rezonuje zmysel pre komunitu a rodinné hodnoty.

Keby ste mohli zmeniť jednu vec na vašej mobilite, čo by to bolo?

Ishla: Rozhodne by som si dala za cieľ viac cestovať a preskúmať celé Slovensko. Je to krajina, ktorú stojí za to objavovať, a ľutujem, že som to počas svojho pobytu nevyužila naplno.

Jessia: Prajem si, aby som mohla zostať dlhšie. Slovensko je skvelé miesto s krásnou scenériou. Rada by som navštívila Tatry a vytvorila viac priateľstiev. Ľutujem, že som dostatočne nevyužila svoj čas na návštevu krásnych miest na Slovensku.

Niken: Pridala by som si v škole viac predmetov a tiež by som rada preskúmala viac miest na Slovensku.

Arthika: Rada by som zostala v Trnave dlhšie.

Rizka: Myslím, že som mala ochutnať viac tradičných slovenských jedál a navštíviť rôzne zábavné podniky, ako sú bowlingové dráhy a kiná.

Odporučili by ste Trnavskú univerzitu iným Erasmus+ študentom?

Ishla: Som presvedčená, že každý študent by zo skúseností, ktoré by získal na TU, profitoval.

Jessia: Bez váhania. Predovšetkým personál na TU je mimoriadne priateľský a ústretový a ich pedagogické prístupy sú chvályhodné. Sú mimoriadne otvorení voči študentom.

Niken: Samozrejme! Učenie je zábavné a ľudia sú tu skvelí.

Arthika: Vrelo odporúčam TU pre jej skvelé metódy výučby, ochotný personál a priateľských ľudí.

Rizka: Absolútne, TU bola skvelá a úžasná odporúčam ostatným Erasmus+ študentom, ktorí hľadajú skvelú príležitosť na štúdium v zahraničí.

Čo by naša univerzita mohla robiť lepšie?

Ishla: Som vďačná za skúsenosť, ktorú som mala počas svojho pobytu. Od podpory zo strany personálu po priateľských študentov. Pocit komunity a ochota navzájom si pomáhať ma naozaj zasiahli. Nemenila by som na TU vôbec nič.

Jessia, Arthika a Niken: Možno rozšíriť používanie angličtiny na univerzite.

Čo by ste odkázali našim študentom? Prečo by mali byť hrdí na to, že sú súčasťou TU?

Ishla: Ahoj! Veľmi pekne ďakujem za vrúcne privítanie a všetku lásku, ktorú ste nám počas nášho pobytu preukázali. Všetky spomienky budem navždy nosiť v sebe. TU je vynikajúce miesto pre osobnostný a akademický rast. Podporné prostredie v kombinácii s lektormi, ktorí sú vždy ochotní pomôcť, asistovať a usmerniť vás, vytvára úžasný zážitok z učenia. Mali by ste byť hrdí na to, že ste súčasťou tejto komunity, pretože podporuje nielen váš vzdelávací rozvoj, ale vás povzbudzuje k tomu, aby ste sa stali najlepšou verziou seba samého. Užívajte si každý okamih a vedzte, že ste súčasťou niečoho naozaj výnimočného na TU!

Jessia: Pre mojich spolužiakov na TU: mali by ste byť hrdí na to, že ste študentmi práve tam. Pedagógovia na TU sú veľmi dobrí, ochotní pomôcť študentom a priateľskí. Metódy vyučovania sú veľmi dobré, ľahko pochopiteľné a prístup učiteľov je veľmi pozitívny. Aj zamestnanci sú veľmi milí a priateľskí.

Niken: Mali by ste byť hrdí na to, že študujete na TU! Univerzita disponuje výnimočnými budovami, skvelými profesormi a zaujímavými aktivitami. Rada by som sa opäť stala súčasťou TU a verím, že sa mi to podarí!

Arthika: Môžete byť hrdí na to, že ste študentmi TU kvôli dobrému vzdelávaciemu programu.

Rizka: Buďte hrdí na to, že ste súčasťou TU. Zamestnanci a profesori sú ústretoví a vybavenie na akademickej pôde je vynikajúce. Aj prostredie je úžasné, vďaka čomu je skvelým miestom na štúdium a rast.

Za rozhovor ďakuje

Mária Hercegová

Foto: archív autorky a študentiek

Členovia bratstva múdrosti alebo trnavskí študenti v zrkadle latinských diel 18. storočia

Keď začne opadávať lístie zo stromov, zapĺňajú sa trnavské ulice mladými ľuďmi, študentami, ktorí prišli zo všetkých kútov Slovenska a podaktorí aj spoza hraníc, aby získali v Trnave vedomosti či diplom z vybraného odboru, alebo si len užili študentský život, ktorý mesto ponúka a jeho atmosféru. V prípade slnečného počasia ich vidieť na terasách kaviarní, keď nadídu chladnejšie dni, útočisko im poskytnú čajovne, puby a kluby. V meste ich je pestrý výber pre každého podľa vlastnej chuti.

Tento obraz sa Trnavčanom s prestávkami naskytne vždy na jeseň už niekoľko storočí. Veď od roku 1635, keď kardinál Peter Pázmaň založil po dvadsiatich rokoch diplomatických príprav a prekonávania ťažkostí v meste univerzitu, študenti patria neoddeliteľne k mestu a mesto študentom. Presviedčajú nás o tom i texty latinských autorov z 18. storočia, ktorí spomínajú univerzitnú mládež v súvislosti s dejinami trnavského školstva, a to ako hudobníkov a amatérskych hercov, pomocníkov pri pohromách, nešťastiach a pandémiách, ale aj v súvislosti s nedorozumeniami, ktoré vznikali pre určenie právomocí medzi mestom a univerzitou, tzv. *ius academicum*.

Medzi publikáciami, ktoré vyšli v trnavskej akademickej tlačiarni a spomínajú sa v nich univerzitní študenti, nájdeme niekoľko diel venovaných samotnej univerzite. V prvom rade ide o historické práce, ktoré zachytili roky Pázmaňových príprav založenia univerzity, poznačené politickým lobingom, vnútropolitickými pnutiami, konfesionálnymi rozpormi i finančným nedostatkom, ako i prvé roky príp. celé storočie existencie univerzity.

V Trnave vyšli celkovo tri historické monografie, ktoré sa primárne zaoberajú dejinami a rozvojom univerzity. Autorstvo prvých dvoch sa pripisuje univerzitnému profesorovi, teológovi a právnikovi, rodákovi z Holíča, jezuitovi Imrichovi Tolvayovi, ktorý pôsobil na Trnavskej univerzite ako učiteľ gramatiky a humanitných vied, predseda kongregácie a katechéta. Po zavŕšení teologických štúdií vo Viedni sa znova do mesta vrátil na miesto učiteľa rétoriky, profesora etiky a filozofie, predsedu kongregácie, duchovného predstaveného, katechétu a spovedníka.

Tolvay v roku 1725 publikoval spis Zrod a rozvoj arcibiskupskej Trnavskej univerzity, v ktorom chronologicky opísal okolnosti založenia univerzity a jej dejiny do roku 1660. Zaujímavosťou diela je jeho podrobnosť: uvádza presné znenie dokumentov i rečí, mená učiteľov i predmetov, ktoré vyučovali, ako aj mená študentov prípadne ich rodisko či rodinné pomery. V roku 1728 páter dejiny univerzity rozšíril až po rok 1700. Popri historických udalostiach zachytil bežný život univerzitných študentov spojený s huncútstvami, ktorými často provokovali mestských drábov. Tolvay vyzdvihol ich každodenný boj proti hrozbe ničivých požiarov, ktoré pomáhali obyvateľom mesta hasiť. Táto skutočnosť je v súčasnosti zachytená aj v GPS hre s názvom Záhada Mocného opasku (2020), ktorej nosnou témou sú dejiny Trnavy. Tolvayove historické práce sa stali jedným zo základných knižných prameňov pre poznanie dejín univerzity, pretože autor mal k dispozícii prameňe z univerzitného archívu, ktoré sú dnes považované za stratené.

Tému univerzity a univerzitného života môžeme nájsť aj v prácach, ktoré nie sú venované priamo a výslovne Trnavskej univerzite, a to v príležitostných dielach. Ladenie panegyrických spisov možno vhodne exemplifikovať na promočnej tlači Oslavná báseň venovaná cisárovnej Márii Terézii vydanej v akademickej tlačiarni v Trnave v roku 1772. Jej autorom je trnavský profesor etiky, člen Spoločnosti Ježišovej Anton Mailáth (1739 – 1804), ktorý svojím rozsahom neveľký spis venoval cisárovnej Márii Terézii. Tento náboženský spisovateľ, vysokoškolský učiteľ, plodný autor oslavných diel, po štúdiách pôsobil ako učiteľ na rehoľných gymnáziách a ako profesor etiky na univerzite v Trnave. Po úradnom rozpustení jezuitskej rehole sa stal profesorom teológie a riaditeľom Kráľovskej akadémie v Győri.

Rozsahom neveľké dielko vyšlo v čase, keď sa už otvorene hovorilo o presťahovaní univerzity do Budína. Autor ho napísal jednak pri príležitosti narodenín Márie Terézie, takže malo gratulačný charakter, na strane druhej môžeme sledovať jasný cieľ vyzdvihnúť kladné stránky univerzity a presvedčiť cisárovnú o oprávnenosti zotrvania univerzity práve v meste Trnava. Oslavný spis dedikoval Mailáth panovníčke k jej päťdesiatym piatym narodeninám. Pri tejto príležitosti nezabudol pripomenúť, že dátum cisárovniných narodenín je totožný s dátumom prebrania univerzity od Spoločnosti Ježišovej do svetskej správy. Udalosť považuje za druhý zrod školy, čo explicitne vyjadril: „Dnes sa táto univerzita rodí druhýkrát. A nerodí sa dnes ani neuvážene, ani náhodou, ale z vôle samotnej cisárovnej, aby rovnaký deň bol dňom narodenia zároveň cisárovnej i univerzity. Aká ohromná pocta! Neviem, či sa to k tomuto dňu prihodilo nejakej inej univerzite okrem našej. Vskutku sa mi zdá, že Peter Pázmaň, ktorý je už v nebi medzi šťastnými zástupmi blažených duší, teší sa a plesá nad týmto súčasným založením univerzity, ktorej základy položil on. A rád prenecháva cisárovnej Márii Terézii slávu a poctu nielen za obnovenie, ale aj za založenie tejto univerzity."

Autor chválorečí najskôr predniesol v deň panovníčkiných narodenín pred akademickou obcou univerzity, až následne bola publikovaná v tlačenej podobe. Rečník sa nachádzal v niektorej z univerzitných ául, stojac pri obraze cisárovnej, ku ktorému sa na konci reči prihovára. V prvej časti hovorí o Márii Terézii ako o matke početného potomstva i matke vlasti a všetkých jej obyvateľov. Zároveň ju označuje za materskú ochrankyňu vied a umení v Uhorskom kráľovstve a pripomína rozkvet vzdelávacích

Portrét rakúskej cisárovnej Márie Terézie (1740 – 1780) vyhotovený pre Trnavskú univerzitu. Zdroj: Magyar Nemzeti Múzeum Budapest, sign. TK FE 2075 Nr. 001.

inštitúcií počas jej panovania. Druhá časť reči je venovaná jednotlivým fakultám, na ktorých autor chváli najnovšie metódy vyučovania. Tie po reforme akadémie reflektovali aktuálne vedecké i pedagogické trendy v Európe, a preto sa jej absolventi stávali skvelými vynálezcami, sudcami, astronómami a bádateľmi. Majláth sa zmieňuje o starom a novom spôsobe výpočtov, ktoré sa univerzitní študenti učia. Autor vnímal ako novinku pravdepodobne metodiku neznámych v rovniciach.

V oslavnom spise poukazuje na krásu a veľkosť školy, ktorú vyhľadávajú študenti zo všetkých častí ríše. Hoci jezuita opisuje význam všetkých fakúlt, osobitne spomína niektoré katedry, najviac sa zameral na najmladšiu lekársku fakultu založenú panovníčkou. Tak ako mnohí iní, považuje jej vznik za významný čin pre celé Uhorské kráľovstvo, pretože rozsiahle epidémie infekčných chorôb – a s tým súvisiaca veľká úmrtnosť v krajine – sa zdôvodňovala práve nedostatkom kvalifikovaných lekárov a zdravotníkov. Na konci autor pripája želanie, aby sa pamiatka na panovníčku zvečnila nielen v jej činoch, ale aj umeleckých dielach.

Použitím básnických a rečníckych výrazových prostriedkov zvýrazňuje Mailáth emotívnu stránku reči, ktorú na druhej strane kompenzuje použitím reálnych údajov zo života vladárky aj samotnej Trnavskej univerzity: „Obráť svoje oči aj ty, mesto Trnava, rozhliadni sa vôkol. Pozri sa na mládež, ktorá sa k tebe náhli zo všetkých krajov Uhorska. Rozšír priestory svojich budov, vyzdvihni svoje domy vyššie. Akým mestom budeš, ako veľmi bohatým? Pokiaľ sa budeš rozvíjať, pokiaľ sa budeš rozširovať? Aká významná budeš, keď výkvet najznamenitejšej mládeže, nádej a potomstvo vlasti zovrieš vo svojom náručí?“

K dvojici jezuitských autorov pridáme vo výpočte evanjelického vzdelanca, polyhistora a pedagóga Mateja Bela (1684 – 1749), ktorého netreba nejako zvlášť predstavovať. Po štúdiách na nižších evanjelických školách v Uhorsku odišiel študovať na univerzitu v Halle, ktorá bola v tom čase centrom nemeckého pietizmu. Po návrate do vlasti pracoval ako konrektor a rektor na evanjelickom lýceu v Banskej Bystrici, odkiaľ ho povolali do Bratislavy, aby tam zreformoval tamojšie, na kvalite strácajúce lýceum. Opis dejín a súvekej podoby Trnavy uverejnil v druhom zväzku diela Historicko-zemepisné vedomosti o súvekom Uhorsku (1736). Trnavskej univerzite venoval pomerne veľa priestoru a považoval ju za najvýznamnejšiu vzdelávaciu inštitúciu v krajine. Pri svojom opise univerzity a jej vnútorného fungovania pravdepodobne použil najmä Tolvayovo dielo, no informácie musel mať aj od niekoho zvnútra akademického prostredia.

Bel ako jediný autor spomína zvyk prijímania nových študentov do akademickej obce, typický pre našu univerzitu, ktorý mal absolvovať každý prichádzajúci mladík, a tým sa oslobodiť z detských nerestí: „Je vonkoncom nečestné, aby sa niekto snažil patriť medzi členov akademickej obce a vymaniť sa z jurisdikcie mesta napriek tomu, že neodložil detský vek. Hoci je tento obrad známy aj inde, zaslúži si, aby sme ho spomenuli predovšetkým tu. Prijímatelia sú štyria. Títo v období okolo Bakchovho sviatku nechávajú chodiť po uliciach mesta s vínom chlapcov, ktorí práve vstúpili na akadémiu, ktovieakými sadzami zamazaných, preoblečených a pripomínajúcich pojašencov.“

O univerzitnom kostole, ktorý sa stal zároveň miestom posledného odpočinku Esterháziovcov, Bel napísal: „Nenájdeš mnoho diel novej architektúry podobných tomuto. Žiadne, o ktorom by som vedel v Uhorsku a veľmi málo v susedných provinciách. Právom si ctihodný fundátor vybral v chráme hrob pre seba a svoju rodinu. Predovšetkým treba

obdivovať šírku chrámu bez podporných stĺpov, keďže meria štyridsať dva štvorcových stôp. Nazýva sa jezuitským kostolom, pretože im bol pridelený vďaka veľkodušnosti cisára i pápeža, aj akademickým kvôli slávnostiam, pri ktorých ho navštevujú univerzitní študenti. Nadstavili naň dve veže, užšie ako má Mikulášsky kostol, ale podobne vysoké, ktoré veľmi pridávajú vonkajšiemu výzoru mesta na kráse."

Bel stručne spomenul aj ostatné jezuitské budovy, ktoré opísal takto: „Ostatné budovy, ktoré treba spomenúť, sú budova akadémie (gymnázia a univerzity, pozn. red.), významné dielo Ferdinanda Pálfiho postavené s účelnosťou, ktorá môže byť potrebná na prijatie študentov rozličných fakúlt; ďalej dve divadlá – jedno horné, významné svojou priestrannosťou, druhé dolné, oveľa užšie od toho prvého. V dolnom divadle zvyčajne hrávajú nižšie triedy, v hornom študenti vyšších ročníkov scénické hry a prípadne to, čo je z literárnych útvarov vhodné vzhliadnuť."

Ako vzdelaný a pomerne scestovaný človek si Matej Bel naplno uvedomoval, že Trnava poskytuje študentom dostatočné zázemie nielen pre vzdelávanie, ale aj na trávenie voľného času: „Odtiaľto smerom na sever oddeľujú jeden či dva rady vsunutých budov Hlavné námestie od Univerzitného námestia. Tak ho nazvali, pretože po jeho obvode ležia univerzitné budovy. Pekne sa rozprestiera a hoci ho obteká riečka Trnávka, predsa je zem tvrdá, vhodná na prechádzky študentov, pri ktorých sa debatuje o vede i literatúre."

Polyhistor sa nevyhol ani istému náznaku rozporov, ktoré pravidelne vznikali medzi vedením univerzity a mesta; v istom období ich musel riešiť samotný panovník. Týkali sa vytýčenia právomocí nad členmi akademickej obce, čo sa po stáročia považovalo za jednu z najvyšších výsad akademického prostredia: „Vo vzájomnom spolunažívaní dodržiavajú susedské práva, a to vďaka skvelej spriaznenosti duší. Pravda okrem prípadu, keď sa pohádajú tí, pre ktorých je príjemné rozpútavať spory, čo sa nezriedka stáva. Pridaj k tomu aj zlo dôverne známe takmer všetkým univerzitným študentom, spôsobené nedisciplinovanosťou mládeže, kvôli ktorej sú občas narušené pokojné pomery občanov. Hoci sa akademickí funkcionári snažia, aby mládež žila podľa predpísaných pravidiel a aby nevykonala žiaden zločin, prípadne niečo vzdialené od dobrého zmýšľania, jednako sa stáva v tomto nestálom veku, že zavše majú konflikt alebo s mešťanmi alebo medzi sebou. Oboje trvá dlhšie, ako by si si myslel, pretože sa to nezaobíde bez urážky, ktorá aj potom pretrváva. Predovšetkým si mládež pevne drží akademickú slobodu, ktorú keby niekto porušil z nedbanlivosti či naschvál, nech by napokon kdekoľvek bol, znepriatelil by si Múzy aj Apolóna. Lebo mládež neprestane znásobovať príkorie tým, že sa neustále sťažuje, skôr sa za ne pomstí právom či skutkom. Domnievajú sa, že sa na nich vzťahuje povinnosť svoje akademické slobody nepremrhať, dobre ich strážiť, a tak ich neporušené odovzdať budúcim generáciám. No ak sa mládež so samotnými mešťanmi zhodne, nič nie je voči spoločnosti priateľskejšie či pre ňu osožnejšie, ako táto skupina ľudí. A preto sa Trnavčania snažia, aby sa nič ich vinou neudialo, čo by sa mohlo zvrtnúť na urážku. Za túto láskavosť sa študenti odvďačujú, keď sa naskytne príležitosť, a to hlavne keď vypuknú požiare. Pri ich hasení a ochrane majetku občanov sa o nikom nemôže povedať, že je šikovnejší a pozornejší ako študujúca mládež."

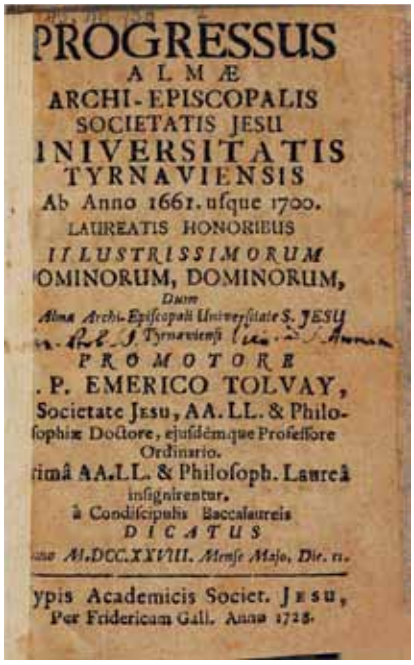
PROGRESSUS
ALMÆ
ARCHI-EPISCOPALIS
SOCIETATIS JESU
INIVERSITATIS
TYRNAVIENSIS
Ab Anno 1661. usque 1700.
LAUREATIS HONORIBUS
ILLUSTRISSIMORUM
OMINORUM, DOMINORUM,
Dum
Almæ Archi-Episcopali Universitate S. JESU
PROMOTORE
. P. EMERICO TOLVAY,
Societate Jesu, AA. LL. & Philo-
sophiæ Doctore, ejusdémque Professore
Ordinario.
timâ AA.LL. & Philosoph. Laureâ
insignirentur,
à Condiscipulis Baccalaureis
DICATUS
anno M.DCC.XXVIII. Mense Majo, Die. 11.
ypis Academicis Societ. Jesu,
Per Fridericum Gall. Anno 1728.

Titulná strana diela Imricha Tolvaya: *Progressus almae archi-episcopalis Societatis Jesu Universitatis Tyrnaviensis Ab Anno 1661. usque 1700.*

Prítomnosť, v súčasnosti až troch univerzitných inštitúcií v meste, prináša benefity, ktoré si naplno uvedomovali už autori v 18. storočí. Na záver teda symbolicky odcitujeme Belove konštatovanie: „Množstvo škôl, ktorých je v meste dostatok, uľahčuje mešťanom starostlivosť o deti a ich výchovu. Celkovo viacerí sa snažia zaoberať sa vznešenejšími vedami, a to s takým výsledkom, že si dláždia cestu k cirkevným aj k svetským hodnostiam. Jednoduchí ľudia sa uspokojujú s tým, že nadobudli základy latinského jazyka. Priúčajú sa remeslám otcov a dedov a často počuješ, ako sa uprostred remeselníckych prác rozprávajú medzi sebou po latinsky."

Erika Juríková

Scéna hasenia ohňa na hradbách Trnavy v rámci hry Záhada Mocného opasku. Foto: Henrieta Žažová.

Použitá literatúra:

JURÍKOVÁ, E. *Columba laureta. Panegyrické tlače z prostredia trnavskej akademickej tlačiarne*. Krakov 2014, 199 s.

JURÍKOVÁ, E. *Trnava známa – neznáma. Trnava v 18. storočí očami Mateja Bela*. Bratislava 2018, 119 s.

ŠIMONČIČ, J. – HOLOŠOVÁ, A. (eds.). *Dejiny Trnavskej univerzity 1636 – 1777, 1992 – 2010*. Trnava 2010, 370 s.

Poznámka: Základom textu je článok publikovaný v Novinkách z Radnice (august – september 2024, s. 16 – 18).

Zamyslenie o mystériu Vianoc a čitateľskej gramotnosti

Dnešné zamyslenie z pochopiteľných dôvodov patrí mystériu Vianoc. Núti nás zastaviť sa, precitnúť, uvedomiť si samých seba. K tradičným prvkom Vianoc patrí vzájomné obdarúvanie. Osvedčeným darčekom ešte stále (našťastie) zvykne byť kniha. Odložme teda načas tablety a mobily a čítajme. Čítajme sebe, čítajme svojim deťom a majme na pamäti náš druhý text z rubriky Zamyslenie.

Do Nového roku vám prajeme najlepší liek: lásku, dobrotu a otvorené srdce

S Vianocami sa tradične spájajú aj vianočné ľudové vinše, v ktorých rezonujú slová ako láska, zdravie, pohoda, pokoj, šťastie a podobne. Čo sa skrýva za myšlienkou (slovami), obsiahnutou v tomto prianí?

Klasická medicína sa výlučne zaoberala účinkom hmoty na ducha. Prevládal tzv. Biomedicínsky model zdravotnej starostlivosti. Postupne sa do medicíny a do ošetrovateľstva implementovala holistická filozofia, zohľadňujúca a vnímajúca človeka ako bytosť komplexnú, pozostávajúcu nielen z telesnej stránky, ale aj z psychickej, sociálnej a hlavne duchovnej stránky. Dnes vieme, že zdravé myšlienky sú nevyhnutné pre zdravie tela, že radostná myseľ a dobroprajnosť voči iným ľuďom pôsobia blahodarne na telo práve tak ako na dušu a že lásku i veselé srdce nenahradí ani najlepší liek. **Pre náš život bude mať rozhodujúci význam, ak sa nám podarí vo všetkých životných situáciách myslieť pozitívne.** Negatívne myšlienky spôsobujú, že sa vybije „životná batéria" a my sa staneme náchylnými voči ochoreniam. Až keď sa naučíme vzdať sa všetkého, čo nepotrebujeme pre našu základnú existenciu, až potom prekonáme choroby a duševné krízy. Mali by sme prestať stále sa starať o ochorenie, mali by sme sa radšej starať o svoje zdravie. Podvedomie vytvorilo naše telo a vie ho aj opraviť. Kto ustavične žije v predstave a strachu, že by mohol ochorieť na rakovinu, u toho môže naozaj k tomu niekedy dôjsť. **Sme takí, ako myslíme.** Odpustiť si negatívne myšlienky a miesto toho si povedať: „Zo dňa na deň sa mi vodí lepšie, teším sa na každý nový deň, život chcem prežiť radostne." Ak sa nám podarí pozitívnym myslením navodiť iba tie myšlienky, ktoré sa venujú výlučne našim túžbam, ako je napríklad zdravie, harmónia, láska, pokoj, šťastie, úspech a pod., potom nie sme iba nevýslovne šťastní, ale ocitáme sa na „vrchole ľudskosti", ako to vyjadril E. Freitag, že podvedomie je naša energetická centrála. Negatívne myšlienky by sme však nemali potláčať, musia sa „duševne stráviť", a až potom sa ich treba zbaviť. Na sebe i na svojich blížnych by sme mali vnímať len to pozitívne, mali by sme sa oslobodiť od úsudku iných – ako to odporúča Schopenhauer, ktorý tvrdí, že v podstate to nemá pre nás konkrétny význam, a už vôbec nie negatívny. Mali by sme sa oslobodiť od orientovania svojho života podľa iných, napríklad nechcite sa im za každú cenu páčiť, tiež sa vyhnúť prehnanému kritizovaniu seba a ostatných. Zámerom by malo byť „odobriť" seba i svojich blížnych a prijať ich takých, akí sú. Naozaj je múdre a správne osvojenie si Senecovej morálnej zásady: „Mýliť sa je ľudské, odpustiť je božské."

Zdravie nášho tela, práve tak ako zdravie a bdelosť ducha, závisí od toho, s čím sa vnútorne stotožňujeme. Ak nájdeme seba, svoj stred, potom nájdeme jednotu s konečnou silou, ktorá nás stvorila. Život v súlade so zákonmi všeobsiahleho poriadku a v harmónii s nami samými nám dopomôžu k väčšej radosti zo života, k väčšej životnej sile a k trvalému zdraviu. Nájdeme pokoj a duševný mier, čo nám umožní vyvážene a ľahšie kráčať životom. Jedinou prekážkou šťastia, zdravia a úspechu sú negatívne myšlienky. **Dostavia sa, no nemusia pretrvávať**. My sami rozhodujeme o tom, kedy odídu. Môžeme dosiahnuť všetko, ak začneme rozmýšľať pozitívne a do nášho podvedomia si uložíme svoje dobré myšlienky. Všetko, čo potrebujeme je čas a sústredenie. Keď schopnosť sústredenia poľaví, musíme sa pridržiavať nášho vnútorného poriadku a naše myslenie čím skôr upriamiť na vytúžený cieľ. **Preto sa odporúča osvojiť si duševnú sebadisciplínu ako zvyk.** Chce to cvičiť a trénovať, ako to vyžaduje táto „duševná špor-

tová disciplína". Silou svojho ducha a svojho vedomia môžeme udržať naše telo zdravé a výkonné.

Najhoršie však je, že takmer každý vie, čo s ním je, že vie, čo by vlastne mal robiť a aké nesmierne plody by mohol zbierať, keby si našiel viac času pre seba a vybral sa hľadať vlastný stred. Ako fajčiar, ktorý vie, čo spôsobuje fajčenie sebe a okoliu (spoločnosti), ktorý vie, aké utrpenie, zdravotné komplikácie a podobne si sám pripravuje, „pestuje, doslova zalieva ako kvietok v kvetináči". Fajčiar je tak typickým príkladom pre toho, kto síce vie, čo by mal robiť, napriek tomu však z akýchkoľvek dôvodov nie je schopný konať inak, v prospech seba, svojho zdravia i svojho okolia. Je to ťažká cesta hlavne u ľudí, ktorí predčasne rezignujú. Predpokladom je čas, túžba po poznaní a pravde o tom, čo je prospešné a čo nie a čo je doslova rizikové až veľmi škodlivé pre zdravie. Cieľom by malo byť rozpoznanie vlastných možností a pochopenie, ako s nimi naložiť, zaobchádzať. Ide o to, aby sme si osvojili techniku, ktorá nám sprístupní nevyčerpateľné sily podvedomia. Využitie tohto zdroja duševnej energie napĺňa naše najhlbšie želania srdca, dáva nám zdravie a šťastný, plnohodnotný život. Treba sa však „rozhýbať", lebo kto sa nepohne, nikam nedôjde. Podvedomie pozná riešenie všetkých problémov, lebo sú to riešenia, ktoré sme – podľa zásady príčiny a následku – sami doňho vopred vložili. Každá príčina má za následok dôsledok a naopak, každý dôsledok má svoju príčinu. Príčinou je myšlienka, ktorá keď sa naprogramuje do pamäte podvedomia, zapríčiní príslušný dôsledok.

Tak môžeme svoj život prežiť naplnený láskou a životným elánom, harmóniou a vyrovnanosťou, ak si zvolíme cestu prístupnú hľadaniu nového a vyššieho duchovného vedomia. Vieme, že závisť, nenávisť, mocibažnosť, pomstychtivosť a averzia spôsobujú veľa ochorení. Buďme aj preto tolerantní a odpúšťajme iným a aj sebe. **Dožičme aj iným z najhlbšieho srdca zdravie, šťastie, pokoj a predovšetkým lásku.** Tá spočíva jedine v tom, aby sme každému želali to isté, čo sme si vysnívali sami pre seba: zdravie, šťastie, lásku, úspech a podobne.

Ako človek zmýšľa vo svojom srdci, taký aj je... Môže to vyznieť banálne a „obnosene", treba to však stále a znovu vyslovovať a privolávať do vedomia: rozdávať radosť a lásku nie účelovo, nie za protislužbu. Iba vtedy sa k nám dobro vráti späť. Ako je známe biblické: „Čo zaseješ, to zožneš". Je to prastará múdrosť, no len málokto podľa nej žije. Tak, ako sa vina dožaduje odplaty, jestvuje vo všetkom vyrovnávajúca spravodlivosť. Napríklad, ako prírodný zákon sa kyvadlo pohybuje sem a tam medzi dobrom a zlom. Je to rozumný zákon prírody, jestvujúci v súlade s dokonalosťou, v ktorom sa dobro odmeňuje automaticky, zlo sa trestá niekedy už v najbližšom okamihu, inokedy až po rokoch. Jestvuje aj zákon „vyrovnávajúcej spravodlivosti" ako prírodný zákon najvyššej harmónie. Tento hľadá vyrovnanie medzi dobrom a zlom, nabáda nás k premýšľaniu a vnútornému dozrievaniu pomocou porozumenia. I tu sa opäť zviditeľňuje Božia sila a Božia milosť nastolená v sebaregulačnom poriadku. Rozum požaduje žiť rozumne, čo znamená žiť prirodzene a prirodzený život v zmysle prozreteľnosti sa môže uskutočniť iba na báze rozumu. Tým, že svojho ducha vyzývame k rozumnosti a poriadku, budeme sa naďalej rozvíjať smerom k tomu, čím by sme sa v konečnom dôsledku mali a chceli stať... Odpoveď na otázku o zmysle a po-

slaní nášho bytia môžeme nájsť iba v sebe, a nie v skúmavke či pod elekrónovým mikroskopom. Preto sa v súčasnosti vyberá čoraz viac ľudí na cestu hľadania múdrosti, opierajúc sa a vychádzajúc z filozofie, metafyziky, náboženstva a duchovnosti. A keďže sa stále viac ľudí vydáva na cestu hľadania, vyvstáva otázka, prečo a čo hľadajú? Prečo je toľko nespokojných, hoci majú všetko, čo potrebujú? Prečo dnes takmer všade vládne nepokoj? Cítime, že čosi je iné, ako bolo v minulosti, že na nás pôsobia nové vplyvy najrôznejšieho druhu. Hodnotíme, že budúcnosť nebude automaticky priaznivá ako sa odvíjala doposiaľ. Čo je to, čo nás neustále uvádza do neistoty, aké sily v nás živia túžbu po niečom novom, po poznaní, po zmysle života? Kde však hľadať odpoveď? Musíme ju hľadať mimo nás? Nie, odpoveď spočíva iba v našom vnútri. Takmer denne zisťujeme, že ani peniaze, ani sláva, ani krása, ani moc nedokážu uviesť človeka do stavu trvalej vnútornej spokojnosti. Potrebné je oveľa viac ako toto všetko, avšak napriek všetkému sa to dá dosiahnuť aj oveľa, oveľa jednoduchšie. **Je to vnútorná vyrovnanosť, spoznanie vlastnej ceny, pocit vnútornej slobody a lásky, dôvery v seba,** a tým automaticky aj dôvera v nášho Stvoriteľa, v Pána Boha.

Okrem zdravia si prajeme aj lásku – môžem to vyjadriť: „zdravie vďaka viere a láske".

Láska je najväčšou mocou na tejto zemi. Je na začiatku každého skutku. S jej silou a energiou sa dá usku-

točniť každé želanie, nech by bolo akokoľvek náročné. Hovorí sa, že „láska hory prenáša“. Dnes sa, žiaľ, láska z veľkej časti ľudstva vytratila. Zo strachu, hnevu, nenávisti, pocitov viny, problémov z minulosti a nedostatočnej ochoty vyčleniť si čas na pohodu strávenú s blízkymi, v kruhu svojej rodiny a priateľov, mnohí už neprežívajú lásku. Zdá sa, že v dnešnom svete sa stali dôležitejšie iné veci. Aj v tom spočíva hlavná príčina ochorení a utrpenia. Ten, kto chce milovať, sa v prvom rade musí v zmätku denných zážitkov „pozastaviť“ a prehodnotiť vlastné myslenie. Láska, súcit, dobroprajnosť a ochota pomôcť život zúrodňujú, obohacujú a skrášľujú. Šľachetné činy a láskyplné myšlienky sú v každom období najlepším a najúčinnejším liekom. To ona pretvára chaos na poriadok, rieši hádanky a záhady života, je hnacou silou sveta. Život prekypujúci láskou je naplnený a bohatý, navyše rastie do krásy a sily**. Láska a city blízke láske** sú normálne a prirodzené, sú tým, čo je v súlade s večným poriadkom, **majú životodarný a zdravie podporujúci vplyv na telo**, ba dokonca skrášľujú vonkajší výzor človeka, črty tváre, úsmev, hlas, kultivujú slovné vyjadrovanie a podobne.

Cieľom, zámerom a celkovým snažením sa, pracovným nasadením nás, akademických i neakademických pracovníkov Fakulty zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej univerzity v Trnave je napomáhať k upevňovaniu zdravia občanov, k predchádzaniu chorobám, chorým pomáhať, povzbudzovať ich, poskytovať, dávať im múdrosť, vieru, nádej a lásku, ktorú odovzdávame našim študentom vo výchovno-vzdelávacom procese s cieľom, aby získali potrebné vedomosti, zručnosti, schopnosti a kompetencie zastávať pre našu spoločnosť tak dôležité povolania, či skôr poslania ako sú zdravotnícki a sociálni pracovníci.

Záverom mi dovoľte, aby som Vám priblížila jedno odporučenie: „Považujte svoje zdravie za najvyššiu životnú hodnotu, ktorá Vás charakterizuje ako povahovo silného, múdreho a uvedomelého človeka.“

Ivica Gulášová

Nehaňte učiteľov alebo V krajine za zrkadlom

Otázky typu „Kto je tu zodpovedný?“ sa stali obzvlášť pádnymi, keď boli v decembri 2023 zverejnené výsledky štúdie OECD PISA 2022, v rámci ktorej sa testujú akademické kompetencie pätnásťročných žiakov. Spomedzi zozbieraných dát zarezonoval najmä údaj, podľa ktorého sa v oblasti čitateľskej gramotnosti nachádza až šokujúcich 35,4 % slovenských žiakov v rizikovej skupine, čo znamená – ako to bolo formulované v správe zverejnenej na webe ministerstva školstva –, že „títo žiaci nedisponujú ani základnými čitateľskými zručnosťami, ktorých nadobudnutie je nevyhnutné pre ďalšie vzdelávanie“ (https://www.minedu.sk/zverejnenie-vysledkov-slovenskych-15-rocnych-ziakov-v-medzinarodnej-studii-oecd-pisa-2022/).

Zároveň platí, že slovenskí žiaci sa v tejto oblasti nachádzajú relatívne hlboko pod priemerom krajín OECD. Minister školstva použil v súvislosti s výsledkami merania slovné spojenie „národná tragédia“ a mnohí sa prirodzene začali pýtať, kto za tento skľučujúci stav môže.

Čitateľské kompetencie sú napokon nielen predpokladom žiackeho pokroku v ostatných akademických disciplínach, ale aj základom bežného, každodenného občianskeho fungovania v ktorejkoľvek civilizovanej spoločnosti. Ako bude oná – údajne civilizovaná – spoločnosť vyzerať, ak tretina jej členov nebude schopná prečítať text s porozumením? A komu sa za to poďakujeme?

Nie je prekvapivé, že ako prví prišli na ranu učitelia, ktorí v tomto prípade predstavujú ľahký a viditeľný terč. Nechám teraz bokom to, do akej miery sú jednotlivé ponosy na pedagógov vecne legitímne či nelegitímne; priestoru na dobre (či zle) mienenú kritiku je určite habadej a mnohí tento priestor aj náležite využili. Chcel by

som sa zamerať skôr na to, čo v týchto výpadoch vo všeobecnosti chýba, menovite moment sebareflexie a schopnosť pozrieť sa na problémy súčasného vzdelávania v širšom kontexte, než je ten ohraničený stenami triedy. Zdá sa mi, že akákoľvek kritika učiteľského stavu nie je férová, ak sa kritik najprv nepýta, za akých podmienok dnes učiteľ pracuje a nakoľko sú výsledky jeho práce ovplyvňované tým, čo sa deje – či nedeje – mimo školy. Ide o faktory, na ktoré má vplyv v prvom rade rodič dieťaťa, čo však neznamená, že ich možno z diskusie o výsledkoch žiakov vylúčiť.

Celkovo možno povedať, že práca učiteľa je dnes viac než inokedy ovplyvňovaná tým, čo psychológ Herbert A. Simon nazval ekonomikou pozornosti. Tento pojem odráža fakt, že ľudská pozornosť je vyčerpateľným zdrojom, pričom individuálna schopnosť venovať sa tej-ktorej činnosti je daná celkovými spôsobmi, ktorými sa distribuuje a aktivizuje jeho či jej kognitívny potenciál. Ekonomika pozornosti bola pôvodne objektom záujmu najmä v marketingu, no v uplynulých rokoch sa ukázala jej relevantnosť aj pre iné oblasti. Z hľadiska vzdelávania je dôležité to, že všetky školské aktivity dnes vstupujú do neúprosného boja o pozornosť žiaka, ktorého rozumové schopnosti sú čoraz častejšie ovplyvňované ne-

regulovaným používaním sociálnych sietí. Nemám pritom na mysli sociálne siete spred desiatich rokov, ktoré v porovnaní s ich dnešnou podobou skutočne predstavovali viac-menej neškodné platformy, na ktorých bolo možné zabiť prebytkový voľný čas. Problém fragmentácie pozornosti rozoberá do detailov napríklad publikácia britského novinára Johanna Hariho *Stolen Focus*, ktorá by pre rodičov mohla byť povinným čítaním. Žiaľ, zaspali sme: učiteľ teda robí opičky, stavia sa na hlavu a predvádza akrobatické kusy, všemožne sa snažiac zaujať ľudí, ktorých schopnosť koncentrácie je v mnohých prípadoch zdevastovaná závislosťou od technológií. Ide, samozrejme, o vopred prehraný boj, keďže čítanie súvislého textu či vnímanie čo i len stručného učiteľského výkladu nebudú nikdy poskytovať takú rýchlu dopamínovú odozvu, ako je to v prípade krátkych videí, ktoré študákovej nepripravenej duši servíruje vycvičený algoritmus na Tiktoku či Instagrame. Nikdy teda neplatilo menej, že akademické výsledky žiakov možno interpretovať bez prihliadnutia na to, čomu sa venujú mimo vyučovania.

To nás privádza naspäť k tomu, ako sa k veci stavia bežný rodič. Je niekoľko otázok, ktoré v súvislosti s najnovším meraním PISA nie sú kladené dostatočne dôrazne a často, o odpovediach nehovoriac: 1. Aký podiel rodičov má predstavu o tom, koľko času trávi dieťa pred obrazovkou? 2. Aký podiel rodičov má predstavu o tom, čomu sa dieťa vo virtuálnom priestore venuje? 3. Aký podiel rodičov deťom nastavilo zdravé hranice vo vzťahu k používaniu informačných technológií a aký podiel rodičov tieto hranice aj systematicky vynucuje? 4. Aký podiel rodičov s deťmi odmala číta a zaobstaráva im knihy? 5. Aký podiel rodičov venuje sústavnú pozornosť tomu, ako dieťa v škole napreduje? 6. Aký podiel rodičov vedie svoje deti k doceneniu hodnoty vzdelania ako takého? Toto sú niektoré z vecí, ktoré vo svetle výsledkov slovenských žiakov zaujímajú mňa.

Fakt, že sa tieto otázky v doterajšej diskusii až tak neuchytili a že za hlavných vinníkov sú stále považovaní učitelia, je azda symptómom špecifického druhu mentality. Ide o mentalitu zdedenú zrejme ešte

z dôb spred roka 1989, podľa ktorej je jednotlivec zanedbateľnou veličinou bez zodpovednosti a akcieschopnosti: za moje zdravie je zodpovedný lekár, za budúcnosť mojej krajiny politik, za vzdelanie môjho potomstva učiteľ. Samozrejme, individuálny lekár, politik aj učiteľ v tejto konštrukcii iba zastupujú molocha príslušnej – abstraktnej a anonymnej – ustanovizne, ktorá – súc abstraktná a anonymná – zodpovednosť prevziať nemôže a nikdy nemohla. Inštitúcia či „systém" však slúžia ako užitočné fikcie, ktoré umožňujú krčiť ramenami a ukazovať prstom. Čo na tom, že mnoho rodičov školopovinných detí zjavne rezignovalo na vlastné výchovno-vzdelávacie úlohy, ktoré takmer bez zvyšku prenechalo iným – jednak poddimenzovanému školstvu, no v súčasnej situácii možno ešte vo väčšej miere internetovým šarlatánom a sociopatom (Andrew Tate a spol.), ktorým sa v priestore určovanom algoritmami sociálnych sietí mimoriadne dobre darí? Napokon aj negatívne dopady nedávneho pandemického „výpadku" svedčia v prvom rade o pasivite a nemohúcnosti rodičov, ktorí nie sú schopní čo i len čiastočne a dočasne zastúpiť školu – všetka česť tým, ktorým toto neželané intermezzo otvorilo oči vo vzťahu k náročnosti učiteľskej profesie.

Toto všetko je zároveň sprevádzané vcelku dobre zdokumentovaným folklórom určujúcim postavenie a spoločenský imidž súčasných učiteľov. Kdekto je dnes ešte stále v zajatí urážlivo absurdného stereotypu, podľa ktorého má učiteľ v pracovné dni po 13:30 fraj a na dôvažok dva mesiace voľna v lete. Opačným, no taktiež problematickým stereotypom, je zase koncepcia učiteľa ako martýra či svätca, ktorý – navzdory ponižujúcemu platovému ohodnoteniu a nevyhovujúcim podmienkam – horlivo obetúva svoj voľný čas a energiu v prospech svojich žiakov. Učiteľ je tak večne vyčerpaným a večne opľúvaným oslíkom Baltazárom, ktorý vlastnoručne sníma hriechy sveta a z tejto obetavosti odvodzuje svoju individuálnu hodnotu.

Zdá sa, že súčasný stav je, okrem iného, dôsledkom povážlivých zmätkov v otázke zmyslu a hodnoty vzdelanosti (schválne nepíšem školstva). Účelom vzdelania totiž určite nie je len výcvik osoby, ktorá bude konkurencieschopná na pracovnom trhu. Ide o taľafatky v porovnaní s tým, čo som naznačil už na začiatku, a síce že vzdelanosť je jedinou skutočnou hrádzou proti všeobecnej obmedzenosti a nekultúrnosti. Je pravda, že tento poznatok je abstraktný, hmlistý – čo môže prekrývať urgentnosť načrtnutého problému.

Priznám sa, tiež mám problém predstaviť si tú krajinu za zrkadlom, v ktorej si tretina svojprávnej populácie nevie poradiť s písaným textom. Realita však býva často čudesnejšia a hrôzostrašnejšia než fikcia – a ak sa s touto výzvou neporátame, nuž, poručenopánubohu...

Sláva tým, ktorým sa podarilo dočítať až sem.

Patrik Miskovics

Foto: Unsplash

Všetkým čitateľom ďakujeme za priazeň,
želáme radostné Vianoce
a šťastný nový rok

2025!

Každá noc je tichá
ak chceš
aby tichou bola
Každá noc je svätá

Na lanách ťaháš
kobylku poddajnú
do nočnej maštaľky

Do misky nadojí ľadovej beloby
a tvár nám zmäkne

Buď vôľa tvoja
veď dávajú
Buď vôľa tvoja
veď pridajú
Buď vôľa tvoja
keď nič
nič
celkom
ničatučké nič
za lásku nežiadajú

Kobylka poddajná
poď daj nám
z pokory a z nehy
málinko
málo
len toľko
čo sa do kolísky vmestí

Pohladkám ťa
moja
vianočné mlieko steká nám po brade
a tisíce rokov
ešte stekať bude

Je len jedna taká noc
Tichá
Svätá

-gm-